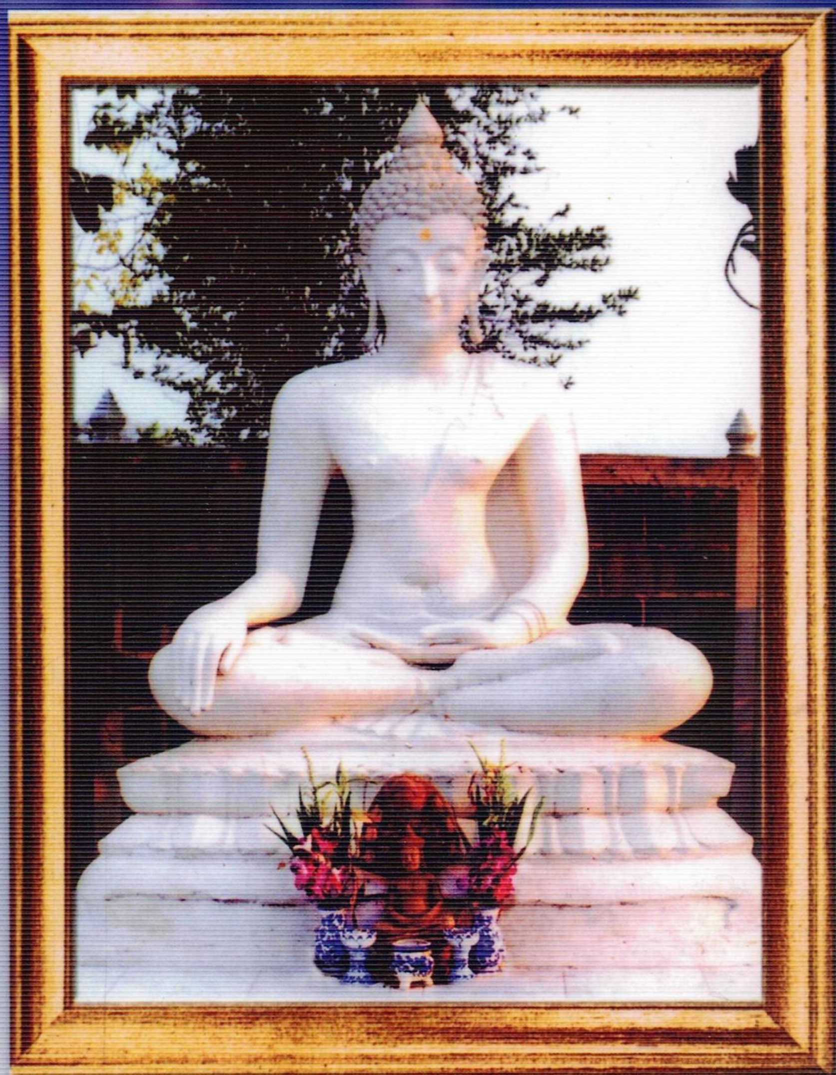
คู่มือ

นวโกวาท

สำหรับพระภิกษุสามเณร

และญาติโยมผู้ใจบุญทุกท่าน

อานิสงส์การสร้างหนังสือ
เป็นธรรมทาน

ท่านที่ถวายหนังสือธรรมะ หรือพิมพ์หนังสือธรรมะแจกเป็นธรรมทาน
ขอให้ท่านจงเปิดความภาคภูมิใจเถิดว่า ท่านได้ทำสิ่งที่มีคุณค่า ๙ มงคล ดังต่อไปนี้

๑. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความยั่งยืน วัฒนา-ถาวร

๒. ได้ชื่อว่าเป็นผู้บำเพ็ญทานบารมีที่ยอดเยี่ยมคือ ธรรมทานบารมี

๓. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

๔. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฏฐิ)

๕. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมกรรมฐาน

๖. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสันติภาพ และสันติสุขแก่ชาวโลก

๗. ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม

๘. ได้ชื่อว่าเป็นผู้ส่งเสริมในการเลือกสรรสิ่งที่ดีให้แก่ผู้รับ (เป็นผู้ให้ที่ดี)

๙. ได้ชื่อว่าเป็นผู้แสดงออกถึงน้ำใจอันดีงามของกัลยาณมิตร (มิตรที่ดี)

ท่านที่ได้บำเพ็ญธรรมทานบารมีดังกล่าวมาแล้ว ย่อมประสบแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า และเป็นผู้ปราศจากทุกข์ โศก โรคภัย ทั้งปวง

*อกฺขรา เอกํ เอกญฺจ พุทฺธรูปํ สมํ สิยา**

สร้างอักขรธรรมหนึ่งอักษร เท่ากับสร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์

*(ที่มา : ศาสนวงศ์ ฉบับพระปัญญาสามี, ๒๔๐๔)

อานิสงส์
แห่งการชักชวนผู้อื่นถวายทาน

"ดูก่อนอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย บุคคลใดถวายทานด้วยตัวเอง แต่ไม่ชักชวนผู้อื่นให้ถวายทานด้วย บุคคลนั้นเมื่อตายไปแล้วไม่ว่าจะเกิดในที่ใด ย่อมได้ซึ่งโภคสมบัติ (ความร่ำรวย) แต่จักไม่ได้ซึ่งบริวาร-สมบัติ (มิตรสหาย, บริวาร)

บุคคลใดชักชวนผู้อื่นให้ถวายทาน แต่ตนเองกลับไม่ถวาย บุคคลนั้นเมื่อตายไปแล้วไม่ว่าจะเกิดในที่ใด ย่อมได้ซึ่งบริวารสมบัติ (มากด้วยมิตรสหาย, บริวาร) แต่จักไม่ได้ซึ่งโภคสมบัติ (มีความยากจน)

บุคคลใดตนเองก็ไม่ถวายทานด้วย แม้คนอื่นก็ไม่ได้ชักชวนด้วย บุคคลนั้นเมื่อตายไปเกิดในที่ใดๆ ย่อมไม่ได้แม้สักว่าข้าวปลายเกรียน (ข้าวสารหัก) พออิ่มท้อง เขาย่อมเป็นคนอนาถา หาที่พึ่งไม่ได้

บุคคลใดถวายทานด้วยตนเองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้ถวายทานด้วย บุคคลนั้น เมื่อตายไปเกิดในที่ใดๆ ย่อมได้ทั้งโภคสมบัติ (ความร่ำรวย) ทั้งบริวารสมบัติ (มิตรสหาย, บริวาร) สิ้นร้อยชาติบ้าง พันชาติบ้าง แสนชาติบ้าง"

โอวาทธรรมของ พระสารีบุตรเถระ

ถอดความจาก พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท
ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย : ๒๕๒๕ เล่มที่ ๔๐ หน้า ๑๐๘

สัพพะทานัง ธัมมะทานังชินาติ

การให้ธรรมะเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

สร้างหนังสือธรรมะ ๑

ข้าพเจ้า..

....

สร้างถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังหบูชา

ประจำวัด...

ตำบล.................................... อำเภอ..................................

จังหวัด.. พ.ศ. ๒๕.......................

อุทิศกุศลแด่..

บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ เจ้ากรรมนายเวร ท่านผู้มีพระคุณ ท่านผู้มีบุญคุณ ท่านปู่พระยายมราช ท่านนายบัญชีใหญ่ ท่านปู่พระอินทร์ ท่านท้าวมหาราช ทั้ง ๔ ภูตผีปีศาจทั้งหลาย เทพบุตร เทพธิดา ทุกทุกพระองค์ ขอจงได้โมทนา สรรพสัตว์ทั้งหลายที่ถึงทุกข์ ขอให้พ้นจากทุกข์ สรรพสัตว์ทั้งหลายที่ถึงสุข ขอให้สุขยิ่งยิ่งขึ้นไปด้วยกันทุกท่านทุกตนเทอญ.

ท่านท้าวสหัมบดีพรหม

พิมพ์ที่ ทวีพิมพ์ดี

29/23-24 ถนนเทิดพระเกียรติ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130

นวโกวาท
ฉบับสมบูรณ์

เหมาะสำหรับนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี

พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป

โดย

หมอโพธิ์ อินทรีโอสถ

บ.ภ น.อ ว.พ

เจ้าของห้างขายยาตราโพธิ์อินทรีโอสถ

705 หมู่ 1 ซอย 50 ถนนประชาอุทิศ ต.บางมด อ.ราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ 10140

โทร.02-426-2747, 02-8703422

คำนำ

"คู่มือนวโกวาท" ที่ท่านถืออยู่นี้ พิมพ์เป็นธรรมะบรรณาการด้วยความศรัทธาของข้าพเจ้า

หวังว่าคงอำนวยประโยชน์แก่นักศึกษาและประชาชนผู้ใคร่ในธรรมโดยทั่วไป

ขอขอบพระคุณผู้ใจบุญทุกท่าน
หมอโพธิ์อินทรีโอสถ
เจ้าของห้างขายยา ตราโพธิ์อินทรีโอสถ

สารบาญ

ธรรมวิภาค

ทุกะ หมวด ๒

ติกะ หมวด ๓

จตุกกะ หมวด ๔

ปัญจกะ หมวด ๕

คิหิปฏิบัติ

จตุกกะ

ปัญจกะ

ฉักกะ

วินัยบัญญัติ

ธรรมวิภาค

ทุกะ คือ หมวด ๒

ธรรมมีอุปการะมาก ๒ อย่าง

๑. สติ ความระลึกได้ฯ

๒. สัมปชัญญะ ความรู้ตัวฯ

ธรรมเป็นโลกบาล

คือ คุ้มครองโลก ๒ อย่าง

๑. หิริ ความละอายแก่ใจฯ

๒. โอตตัปปะ ความเกรงกลัวฯ

ธรรมอันทำให้งาม ๒ อย่าง

๑. ขันติ ความอดทนฯ

๒. โสรัจจะ ความเสงี่ยมฯ

บุคคลหาได้ยาก ๒ อย่าง

๑. บุพพการี บุคคลผู้ทำอุปการะก่อนฯ

๒. กตัญญูกตเวที บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและทำตอบแทน

ติกะ คือ หมวด ๓

รัตนะ ๓ อย่าง

๑. ท่านผู้สอนให้ประชุมชน ประพฤติชอบด้วย กาย วาจา ใจ ตามพระวินัยที่เราเรียกว่า พระพุทธศาสนาชื่อพระพุทธเจ้าฯ

๒. พระธรรมที่เป็นคำสอนของท่าน ชื่อพระธรรมฯ

๓. หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของท่าน แล้วปฏิบัติชอบตามพระวินัยชื่อพระสงฆ์ฯ

คุณของรัตนะ ๓ อย่าง

๑. พระพุทธเจ้ารู้ดีชอบด้วยพระองค์เองก่อน แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตามด้วยฯ

๒. พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปที่ชั่วฯ

๓. พระสงฆ์ปฏิบัติชอบ ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและสอนผู้อื่นให้ทำตามด้วยฯ

อาการที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ๓ อย่าง

๑. ทรงสั่งสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้ยิ่งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้เห็นฯ

๒. ทรงสั่งสอนมีเหตุที่ผู้ฟังอาจตรองตามให้เห็นจริงได้ฯ

๓. ทรงสั่งสอนเป็นอัศจรรย์ คือผู้ปฏิบัติย่อมได้ประโยชน์โดยสมควรแก่ความปฏิบัติฯ

โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ อย่าง

๑. สัพพปาปัสสอกรณัง เว้นจากทุจริต

๒. กุสลัสสูปสัมปทา ประกอบสุจริต

๓. สจิตตปริโยทปนัง ทำจิตให้หมดจดฯ

ทุจริต ๓ อย่าง

๑. ประพฤติชั่วด้วยกาย เรียกกายทุจริตฯ

๑. ปาณาติบาต ฆ่าสัตว์ฯ

๒. อทินนาทาน ลักฉ้อฯ

๓. กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกามฯ

๒. ประพฤติชั่วด้วยวาจา เรียกวจีทุจริตฯ

๑. มุสาวาจา พูดเท็จฯ

๒. ปิสุณาวาจา พูดส่อเสียดฯ

๓. ผรุสวาจา พูดคำหยาบฯ

๔. สัมผัปปลาปวาจา พูดสำรากเพ้อเจ้อฯ

๓. ประพฤติชั่วด้วยใจ เรียกมโนทุจริตฯ

๑. อภิชฌา โลภอยากได้ของเขาฯ

๒. พยาบาท ปองร้ายเขาฯ

๓. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากคลองธรรมฯ

สุจริต ๓ อย่าง

๑. ประพฤติชอบด้วยกาย เรียกกายสุจริตฯ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการฆ่าสัตว์

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการลักฉ้อฯ

๓. กาเมสุมิฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติผิดในกามฯ

๒. ประพฤติชอบด้วยวาจา เรียกว่าวจีสุจริตฯ
๑. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จฯ
๒. ปิสุณาย วาจาย เวรมณี เว้นจากการพูดส่อเสียดฯ
๓. ผรุสาย วาจาย เวรมณี เว้นจากการพูดคำหยาบฯ
๔. สัมผัปปลาปา เวรมณี เว้นจากการพูดสำรากเพ้อเจ้อฯ
๓. ประพฤติชอบด้วยใจ เรียกมโนสุจริตฯ
๑. อนภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของเขาฯ
๒. อพยาบาท ไม่พยาบาทปองร้ายเขาฯ
๓. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบตามครองธรรมฯ

อกุศลมูล ๓ อย่าง

๑. โลภะ อยากได้ฯ
๒. โทสะ คิดประทุษร้ายเขาฯ
๓. โมหะ หลงไม่รู้จริง โฉดเขลาฯ
โลภะ โทสะ โมหะ เป็นรากเหง้าแห่งความชั่วทั้งปวง

กุศลมูล ๓ อย่าง

๑. อโลภะ ไม่อยากได้ฯ
๒. อโทสะ ไม่คิดประทุษร้ายเขาฯ
๓. อโมหะ ไม่หลงฯ
อโลภะ อโทสะ อโมหะ เป็นคุณธรรมวิเศษกิเลสในบุคคล

สัปปุริสบัญญัติ

คือข้อที่ท่านสัตบุรุษตั้งไว้ ๓ อย่าง
๑. ทาน สละให้สิ่งของตน เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นฯ
๒. ปัพพัชชา ถือบวช เป็นอุบายเว้นจากเบียดเบียนกันและกันฯ
๓. มาตาปิตุอุปัฏฐาน ปฏิบัติมารดาบิดาของตนให้เป็นสุขฯ

อปัณณกปฏิปทา

คือปฏิบัติไม่ผิด ๓ อย่าง

๑. อินทรีย์สังวร สำรวมอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้ายในเวลาที่เห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะ รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจฯ

๒. โภชเนมัตตัญญุตา รู้จักประมาณในการกินอาหารแต่พอสมควรไม่มากไม่น้อยฯ

๓. ชาคริยานุโยค ประกอบความเพียรเพื่อชำระใจให้หมดจดไม่เห็นแก่นอนฯ

บุญกิริยาวัตถุ ๓ อย่าง

สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ เรียกบุญกิริยาวัตถุ มี ๓ อย่าง

๑. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทานฯ

๒. สีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีลฯ

๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนาฯ

สามัญลักษณะ ๓ อย่าง

ความมีลักษณะเช่นเดียวกันแห่งสังขารทั้งปวง เรียกสามัญลักษณะ หรือไตรลักษณะก็เรียก

๑. อนิจจตา ความเป็นของไม่เที่ยงฯ

๒. ทุกขตา ความเป็นทุกข์ฯ

๓. อนัตตตา ความเป็นของไม่ใช่ตนฯ

จตุกกะ คือ หมวด ๔

วุฒิ คือธรรมเป็นเครื่องเจริญ ๔ อย่าง

๑. สัปปุริสูปสังเสวะ คบท่านผู้ประพฤติชอบด้วยกายวาจาใจ ที่เรียกว่าสัตบุรุษฯ

๒. สัทธัมมัสสวนะ ฟังคำสั่งสอนของท่านโดยเคารพฯ

๓. โยนิโสมนสิการะ ตริตรองให้รู้จักสิ่งที่ดีหรือชั่วโดยอุบายที่ชอบฯ

๔. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมซึ่งได้ตรองเห็นแล้วฯ

จักร ๔

๑. ปฏิรูปเทสวาสะ อยู่ในประเทศอันสมควรฯ

๒. สัปปุริสูปัสสยะ คบสัตบุรุษฯ

๓. อัตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ชอบฯ

๔. ปุพเพกตปุญญตา ความเป็นผู้ได้กระทำความดีไว้ในปางก่อน ธรรม ๔ อย่างนี้ ดุจล้อนำไปสู่ความเจริญฯ

อคติ ๔

๑. ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน เรียกฉันทาคติ
๒. ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน เรียกโทสาคติ
๓. ลำเอียงเพราะเขลา เรียกโมหาคติ
๔. ลำเอียงเพราะความกลัว เรียกภยาคติฯ

อันตรายของภิกษุสามเณรผู้บวชใหม่ ๔ อย่าง

๑. อดทนต่อคำสอนไม่ได้ คือเบื่อต่อคำสอน ขี้เกียจทำตาม
๒. เป็นคนเห็นแก่ปากท้อง ทนต่อความอยากไม่ได้
๓. เพลิดเพลินในกามคุณ ทะยานอยากได้สุขยิ่งๆขึ้นไป
๔. รักผู้หญิงฯ

ปธานคือความเพียร ๔ อย่าง

๑. **สังวรปธาน** เพียรระวังไม่ให้บาปเกิดขึ้นในสันดาน
๒. **ปหานปธาน** เพียรละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว
๓. **ภาวนาปธาน** เพียรให้กุศลเกิดขึ้นในสันดาน
๔. **อนุรักขนาปธาน** เพียรรักษากุศลที่เกิดไม่ให้เสื่อมฯ

อธิฏฐานธรรม คือธรรมที่ควรตั้งใจไว้ในใจ ๔ อย่าง

๑. **ปัญญา** รอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้
๒. **สัจจะ** ความจริงใจ คือประพฤติสิ่งใดก็ให้ได้จริง
๓. **จาคะ** สละสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ความจริงใจ
๔. **อุปสมะ** สงบใจจากสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่ความสงบฯ

อิทธิบาท คือเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ ๔ อย่าง

๑. **ฉันทะ** พอใจรักใคร่สิ่งนั้น
๒. **วิริยะ** เพียรหมั่นประกอบในสิ่งนั้น
๓. **จิตตะ** เอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ
๔. **วิมังสา** หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้นฯ

ควรทำความไม่ประมาทใน ๔ สถาน

๑. ในการละกายทุจริต ประพฤติกายสุจริต
๒. ในการละวจีทุจริต ประพฤติวจีสุจริต

๓. ในการละมโนทุจริต ประพฤติมโนสุจริต

๔. ในการละเห็นความเห็นผิด ทำความเห็นให้ถูกฯ

อีกอย่างหนึ่ง

๑. ระวังใจไม่ให้กำหนัดในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด

๒. ระวังใจไม่ให้ขัดเคืองในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความขัดเคือง

๓. ระวังใจไม่ให้หลงในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความหลง

๔. ระวังใจไม่ให้มัวเมาในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความมัวเมาฯ

ปาริสุทธิศีล ๔

๑. ปาฏิโมกขสังวร สำรวมในพระปาฏิโมกข์ เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ทำตามข้อที่พระองค์ทรงอนุญาต

๒. อินทรีย์สังวร สำรวมอินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้ยินดียินร้ายในเวลาเห็นรูป ฟังเสียง ดมกลิ่น ลิ้มรส ถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกาย รู้ธรรมมารมณ์ด้วยใจ

๓. อาชีวปาริสุทธิ เลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ ไม่หลอกลวงเขาเลี้ยงชีวิต

๔. ปัจจยปัจจเวกขณะ พิจารณาเสียก่อนจึงบริโภคปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และ เภสัช ไม่บริโภคด้วยตัณหาฯ

อารักขกัมมัฏฐาน ๔

๑. พุทธานุสสติ ระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้าที่มีในพระองค์และทรงเกื้อกูลต่อผู้อื่น

๒. เมตตา แผ่ไมตรีจิต คิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า

๓. อสุภ พิจารณาร่างกายตนและผู้อื่นให้เห็นเป็นไม่งาม

๔. มรณสติ นึกถึงความตายอันมีแก่ตนฯ

พรหมวิหาร ๔

๑. เมตตา ความรักใคร่ ปรารถนาจะให้เป็นสุข

๒. กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์

๓. มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี

๔. อุเบกขา ความวางเฉยไม่ดีใจเสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความพิบัติฯ

สติปัฏฐาน ๔

๑. กายานุปัสสนา สติกำหนดพิจารณากาย
๒. เวทนานุปัสสนา สติกำหนดพิจารณาเวทนา
๓. จิตตานุปัสสนา สติกำหนดพิจารณาใจ
๔. ธัมมานุปัสสนา สติกำหนดพิจารณาธรรมฯ

ธาตุกัมมัฏฐาน ๔

๑. ธาตุดิน เรียกปฐวีธาตุ
๒. ธาตุน้ำ เรียกอาโปธาตุ
๓. ธาตุไฟ เรียกเตโชธาตุ
๔. ธาตุลม เรียกวาโยธาตุฯ

อริยสัจ ๔

๑. ทุกข์ คือความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ
๒. สมุทัย คือเหตุให้ทุกข์เกิด
๓. นิโรธ คือความดับทุกข์
๔. มรรค คือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ฯ

ปัญจกะ คือ หมวด ๕

อนันตริยกรรม ๕

๑. มาตุฆาต ฆ่ามารดา
๒. ปิตุฆาต ฆ่าบิดา
๓. อรหันตฆาต ฆ่าพระอรหันต์
๔. โลหิตุปบาท ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงทำให้พระโลหิตห้อขึ้นไป
๕. สังฆเภท ยังสงฆ์ให้แตกจากกันฯ

อภิณหปัจจเวกขณ์ ๕

๑. ควรพิจารณาทุกๆ วันว่า เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

๒. ควรพิจารณาทุกๆ วันว่า เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไปได้

๓. ควรพิจารณาทุกๆ วันว่า เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความ

ตายไปได้

๔. ควรพิจารณาทุกๆ วันว่า เราจะต้องพลัดพรากจากของรักชอบใจทั้งสิ้น

๕. ควรพิจารณาทุกๆ วันว่า เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีจักได้ดี ทำชั่วจักได้ชั่วฯ

เวสารัชชกรณธรรม คือธรรมทำความกล้าหาญ ๕ อย่าง

๑. สัทธา เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ

๒. ศีล รักษา กาย วาจา ให้เรียบร้อย

๓. พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ศึกษามาก

๔. วิริยารัมภะ ปรารถความเพียร

๕. ปัญญา รอบรู้สิ่งที่ควรรู้ฯ

องค์แห่งภิกษุใหม่ ๕ อย่าง

๑. สำรวมในพระปาฏิโมกข์ เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ทำตามข้อที่อนุญาตฯ

๒. สำรวมอินทรีย์ คือตา หู จมูก ลิ้น กายใจ ไม่ให้ความยินดียินร้ายครอบงำได้

๓. ความเป็นคนไม่เอิกเกริกเฮฮา

๔. อยู่ในเสนาสนะอันสงัด

๕. มีความเห็นชอบฯ

องค์แห่งธรรมกถึกคือนักเทศน์ ๕ อย่าง

๑. แสดงธรรมไปโดยลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความ

๒. อ้างเหตุผลแนะนำให้ผู้ฟังเข้าใจ

๓. ตั้งเมตตาจิต ปรารถนาให้เป็นประโยช์แก่ผู้ฟัง

๔. ไม่แสดงออกโดยเห็นแก่ลาภ

๕. ไม่แสดงธรรมกระทบตน และผู้อื่น คือไม่ยกตนเองและเสียดสีผู้อื่นฯ

อานิสงส์แห่งการฟังธรรม ๕ อย่าง

๑. ผู้ฟังย่อมได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๒. สิงใดได้เคยฟังแล้ว แต่ยังไม่เข้าใจชัดย่อมเข้าใจสิ่งนั้นชัด

๓. บรรเทาความสงสัยได้

๔. ทำความเห็นให้ถูกต้องได้

๕. จิตของผู้ฟังผ่องใสฯ

พละคือธรรมอันเป็นกำลัง ๕ อย่าง

๑. สัทธา ความเชื่อ
๒. วิริยะ ความเพียร
๓. สติ ความระลึกได้
๔. สมาธิ ความตั้งใจมั่น
๕. ปัญญา ความรอบรู้ฯ

นิวรณธรรมอันกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดีเรียกนิวรณ์ ๕ มี ๕ อย่าง

๑. กามฉันทะ พอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจ มีรูปเป็นต้น
๒. พยาบาท ปองร้ายผู้อื่น
๓. ถีนมิทธะ ความที่จิตใจหดหู่และเคลิบเคลิ้ม
๔. อุทธัจจกุกกุจจะ ฟุ้งซ่าน และรำคาญ
๕. วิจิกิจฉา ลังเลไม่ตกลงได้ฯ

ขันธ์ ๕ กายกับใจนี่แบ่งออกเป็น ๕ กอง เรียกว่าขันธ์

๑. รูป
๒. เวทนา
๓. สัญญา
๔. สังขาร
๕. วิญญาณ

ฉักกะ คือ หมวด ๖

คารวะ ๖ อย่าง

เคารพเอื้อเฟื้อในพระพุทธเจ้า ๑
เคารพในพระธรรม ๑
เคารพในความศึกษา ๑
เคารพในความไม่ประมาท ๑
เคารพในพระสงฆ์ ๑
เคารพในปฏิสันถาวร คือการต้อนรับปราศรัย ๑
ภิกษุควรทำความคารวะ ๖ ประการนี้ฯ

สาราณิยธรรม ๖ อย่าง

ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง เรียกสาราณิยธรรม มี ๖ อย่าง

๑. เข้าไปตั้งกายกรรม ประกอบด้วยจิตเมตตาในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยขวนขวายในธุรกิจของเพื่อนกัน มีพยาบาลภิกษุเป็นไข้เป็นต้น ด้วยจิตเมตตา

๒. เข้าไปตั้งวจีกรรม ประกอบด้วยจิตเมตตาในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๓. เข้าไปตั้งมโนกรรม ประกอบด้วยจิตเมตตาในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือคิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนกัน

๔. แบ่งปันภาคที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรม ให้แก่เพื่อนภิกษุสามเณร ไม่หวงไว้บริโภคจำเพาะผู้เดียว

๕. รักษาศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนภิกษุสามเณรอื่นๆ ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น

๖. มีความเห็นร่วมกันกับภิกษุสามเณรอื่นๆ ไม่วิวาทกับใครๆ เพราะมีความเห็นผิดกันฯ

อายตนะภายใน ๖

ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อินทรีย์ ๖ ก็เรียกฯ

อายตนะภายนอก ๖

รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ คือ อารมณ์ที่มาถูกต้องกาย ธรรมารมณ์คืออารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจ อารมณ์ ๖ ก็เรียกฯ

วิญญาณ ๖

๑. อาศัยรูปกระทบนัยน์ตา เกิดความรู้ขึ้นเรียกจักขุวิญญาณ

๒. อาศัยเสียงกระทบหู เกิดความรู้ขึ้น เรียกโสตวิญญาณ

๓. อาศัยกลิ่นกระทบจมูกเกิดความรู้ขึ้นเรียกฆานวิญญาณ

๔. อาศัยรสกระทบลิ้น เกิดความรู้สึกขึ้น เรียกชิวหาวิญญาณ

๕. อาศัยโผฏฐัพพะกระทบกาย เกิดความรู้ขึ้น เรียกกายวิญญาณ

๖. อาศัยธรรมเกิดกับใจ เกิดความรู้ขึ้นเรียกมโนวิญญาณฯ

สัมผัส ๖

อายตนะภายในมีนัยน์ตาเป็นต้น อายตนะภายนอกมีรูปเป็นต้น วิญญาณมีจักขุวิญญาณเป็นต้น กระทบกัน เรียกสัมผัส มีชื่อตามอายตนะภายในเป็น ๖ คือ

๑. จักขุสัมผัส
๒. โสตสัมผัส
๓. ฆานสัมผัส
๔. ชิวหาสัมผัส
๕. กายสัมผัส
๖. มโนสัมผัสฯ

เวทนา ๖

สัมผัสนั้นเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา เป็นสุขบ้าง ทุกข์บ้าง อุเบกขาบ้าง มีชื่อตามอายตนะภายในเป็น ๖ คือ

๑. จักขุสัมผัสสชาเวทนา
๒. โสตสัมผัสสชาเวทนา
๓. ฆานสัมผัสสชาเวทนา
๔. ชิวหาสัมผัสสชาเวทนา
๕. กายสัมผัสสชาเวทนา
๖. มโนสัมผัสสชาเวทนาฯ

ธาตุ ๖

๑. ปฐวีธาตุ คือ ธาตุดิน
๒. อาโปธาตุ คือ ธาตุน้ำ
๓. เตโชธาตุ คือ ธาตุไฟ
๔. วาโยธาตุ คือ ธาตุลม
๕. อากาศธาตุ คือ ช่องว่างมีในกาย
๖. วิญญาณธาตุ คือ ความรู้อะไรได้ฯ

สัตตกะ คือ หมวด ๗

อปริหานิยธรรม ๗

ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวชื่อว่า อปริหานิยธรรม ๗ อย่าง

๑. หมั่นประชุมกันเป็นเนืองนิตย์

๒. เมื่อประชุมกันก็พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิกประชุมก็พร้อมเพรียงกันเลิก และพร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติขึ้น ไม่ถอนสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้ว สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทตามที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้

๔. ภิกษุเหล่าใด เป็นผู้ใหญ่ประธานในสงฆ์เคารพนับถือภิกษุนั้น เชื่อฟังถ้อยคำของท่าน

๕. ไม่ลุอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

๖. ยินดีในเสนาสนะป่า

๗. ตั้งใจว่าเพื่อนภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นผู้มีศีล ที่ยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มาที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุขฯ

ธรรม ๗ อย่างนี้ ตั้งอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นไม่มีความเสื่อมเลย มีแต่ความเจริญฝ่ายเดียวฯ

อริยทรัพย์ ๗

ทรัพย์ คือ ความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ เรียกอริยทรัพย์ มี ๗ อย่าง คือ

๑. **สัทธา** เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ

๒. **ศีล** รักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย

๓. **หิริ** ความละอายต่อบาปทุจริต

๔. **โอตตัปปะ** สะดุ้งกลัวต่อบาปทุจริต

๕. **พาหุสัจจะ** ความเป็นคนได้ยิน ได้ฟังมากคือทรงจำธรรมและความรู้ศิลปวิทยามาก

๖. **จาคะ** สละให้ปันสิ่งของๆ ตน แก่คนที่ควรให้ปัน

๗. **ปัญญา** รอบรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ฯ

สัปปุริสธรรม ๗ อย่าง

ธรรมของสัตบุรุษ เรียกสัปปุริสธรรม มี ๗ อย่าง

๑. ธัมมัญญุตา ความเป็นผู้รู้เหตุ เช่น รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์ สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งสุขฯ

๒. อัตถัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักผล เช่นรู้จักว่าสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้ฯ

๓. อัตตัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักตนว่า เราว่าโดยชาติตระกูล ยศ ศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้ และคุณธรรม เพียงเท่านี้ๆ แล้วประพฤติตนให้สมกับที่เป็นอยู่อย่างไร

๔. มัตตัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควร

๕. กาลัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควร ให้ประกอบกิจนั้นๆ

๖. ปริสัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน และกิริยาที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชน และกิริยาที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้นๆ หมู่นี้เมื่อเราไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้เป็นต้นฯ

๗. ปุคคลปโรปรัญญุตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่าผู้นี้เป็นคนดีควรคบ ผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ เป็นต้นฯ

สัปปุริสธรรมอีก ๗ อย่าง

๑. สัตบุรุษประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ คือมีสัทธา มีความละอายต่อบาป มีความกลัวบาป เป็นคนได้ยินได้ฟังมาก เป็นคนมีความเพียร เป็นคนมีสติมั่นคง เป็นคนมีปัญญา

๒. จะปรึกษาสิ่งใดกับใครๆ ก็ไม่ปรึกษาเพื่อจะเบียดเบียนตนและผู้อื่น

๓. จะคิดสิ่งใด ก็ไม่คิดเพื่อจะเบียดเบียนตนและผู้อื่น

๔. จะพูดสิ่งใด ก็ไม่พูดเพื่อจะเบียดเบียนตนและผู้อื่น

๕. จะทำสิ่งใด ก็ไม่ทำที่จะเบียดเบียนตนและผู้อื่น

๖. มีความเห็นชอบ มีความเห็นว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๗. ให้ทานโดยเคารพ คือเอื้อเฟื้อแก่ของที่ตัวให้ และผู้รับทานนั้น ไม่ทำอาการดุจทิ้งเสียฯ

โพชฌงค์ ๗

๑. **สติ** ความระลึกได้
๒. **ธัมมวิจยะ** ความสอดส่อง
๓. **วิริยะ** ความเพียร
๔. **ปีติ** ความอิ่มใจ
๕. **ปัสสัทธิ** ความสงบใจ และอารมณ์
๖. **สมาธิ** ความตั้งใจมั่น
๗. **อุเบกขา** ความวางเฉยฯ

อัฏฐกะ คือ หมวด ๘

โลกธรรม

ธรรมที่ครอบงำสัตว์โลกอยู่ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามธรรมนั้น เรียกว่าโลกธรรม โลกธรรมมี ๘ อย่าง คือ มีลาภ ๑ ไม่มีลาภ ๑ มียศ ๑ ไม่มียศ ๑ นินทา ๑ สรรเสริญ ๑ สุข ๑ ทุกข์ ๑ฯ ในโลกธรรม ๘ ประการนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ควรพิจารณาว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นก็แต่ว่ามันไม่เที่ยงเป็นทุกข์ที่มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรรู้ตามที่เป็นจริง อย่าให้มันครอบงำจิตได้ คืออย่ายินดีในส่วนที่ปรารถนา อย่ายินร้ายในส่วนที่ไม่ปรารถนา

ลักษณะตัดสินธรรมวินัย ๘ ประการ

๑. ธรรมเหล่าใด เป็นไปเพื่อความกำหนัดย้อมใจ ๑
๒. เป็นไปเพื่อประกอบกับทุกข์ ๑
๓. เป็นไปเพื่อสะสมกองกิเลศ ๑
๔. เป็นไปเพื่อความอยากใหญ่ ๑
๕. เป็นไปเพื่อความไม่สันโดษ ไม่ยินดีด้วยของมีอยู่ คือมีนี่แล้วอยากได้นั่น ๑
๖. เป็นไปเพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ๑
๗. เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน ๑
๘. เป็นไปเพื่อความเลี้ยงยาก ๑ฯ

มรรคมีองค์ ๘

๑. สัมมาทิฏฐิ ปัญญาอันเห็นชอบคือ เห็นอริยสัจ ๔

๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือดำริจะออกจากกาม ๑ ดำริในอันไม่พยาบาท ๑ ดำริในอันไม่เบียดเบียน ๑

๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือเว้นจากวจีทุจริต ๔

๔. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบคือเว้นจากกายทุจริต ๓

๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือเว้นจากความเลี้ยงชีวิตโดยทางผิด

๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรในที่ ๔ สถาน

๗. สัมมาสติ ระลึกชอบ คือระลึกในสติปัฏฐาน

๘. สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ คือเจริญฌานทั้ง ๔ฯ

ในองค์ ๘ นั้น เห็นชอบ ดำริชอบสงเคราะห์เข้าในปัญญาสิกขา วาจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ สงเคราะห์เข้าในสีลสิกขา เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ สงเคราะห์เข้าในจิตตสิกขาฯ

นวกะ คือ หมวด ๙

มละ คือมลทิน ๙ อย่าง

โกรธ ๑ ลบหลู่บุญคุณท่าน ๑ ริษยา ๑ ตระหนี่ ๑ มายา ๑ มักอวด ๑ พูดปด ๑ ปรารถนาลามก ๑ เห็นผิด ๑

ทสกะ คือ หมวด ๑๐

อกุศลกรรมบถ ๑๐

๑. ปาณาติบาต ทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง คือฆ่าสัตว์

๒. อทินนาทาน ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ ด้วยอาการขโมย

๓. กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกาม

๔. มุสาวาท พูดเท็จ

๕. ปิสุณาวาจา พูดส่อเสียด

๖. ผรุสวาจา พูดคำหยาบ

๗. สัมผัปปลาปา พูดเพ้อเจ้อ

๘. อภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของเขา

๙. พยาบาท ปองร้ายเขา

๑๐. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากคลองธรรมฯ

กุศลกรรมบถ ๑๐ อย่าง

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ

๕. ปิสุณาย วาจาย เวรมณี เว้นจากการพูดส่อเสียด

๖. ผรุสาย วาจาย เวรมณี เว้นจากการพูดคำหยาบ

๗. สัมผัปปลาปา เวรมณี เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๘. อนภิชฌา ไม่โลภอยากได้ของเขา

๙. อพยาบาท ไม่พยาบาทปองร้ายเขา

๑๐. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบตามคลองธรรมฯ

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ อย่าง

๑. ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

๒. สีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

๓. ภาวนามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

๔. อปจายนมัย บุญสำเร็จด้วยการประพฤติถ่อมตนแก่ผู้ใหญ่

๕. เวยยาวัจจมัย บุญสำเร็จด้วยการช่วยขวนขวายในกิจที่ชอบ

๖. ปัตติทานมัย บุญสำเร็จด้วยการให้ส่วนบุญ

๗. ปัตตานุโมทนามัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ

๘. ธัมมัสสวนมัย บุญสำเร็จด้วยการฟังธรรม

๙. ธัมมเทสนามัย บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรม

๑๐. ทิฏฐุชุกรรม การทำความเห็นให้ตรงฯ

ธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ๑๐ อย่าง

๑. บรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ว่าบัดนี้ เรามีเพศต่างจากคฤหัสถ์แล้ว อาการกิริยาใดๆ ของสมณะ เราจะต้องทำอาการกิริยานั้นๆ

๒. ความเลี้ยงชีวิตของเรา เนื่องด้วยผู้อื่น เราควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย

๓. อาการกายวาจา อย่างอื่นที่เราจะต้องทำให้ดีขึ้นไปกว่านี้ยังมีอีก ไม่ใช่เพียงเท่านี้

๔. ตัวของเราเองติเตียนตัวเราเอง โดยศีลได้หรือไม่

๕. ผู้รู้ใคร่ครวญแล้วติเตียนเรา โดยศีลได้ หรือไม่

๖. เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งนั้น

๗. เรามีกรรมเป็นของตัว เราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๘. วันคืนล่วงไป บัดนี้เราทำอะไรอยู่

๙. เรายินดีในที่สงัดหรือไม่

๑๐. คุณวิเศษของเรามีอยู่หรือไม่ที่จะให้เราเป็นผู้ไม่เก้อเขินในเวลาที่เพื่อนบรรพชิตถามในภายหลังฯ

นาถกรณธรรม คือธรรมที่พึ่ง ๑๐ อย่าง

๑. ศีล รักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย

๒. พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้สดับตรับฟังมาก

๓. กัลยาณมิตตตา ความเป็นผู้มีเพื่อนดีงาม

๔. โสวจัสสตา ความเป็นผู้ว่าง่าย

๕. กิงกรณีเยสุทักขตา ความขยัน ช่วยเอาใจใส่ในกิจธุระของเพื่อนภิกษุสามเณร

๖. ธัมมกามตา ความใคร่ในธรรม

๗. วิริยะ เพียรเพื่อละความชั่ว ประพฤติความดี

๘. สันโดษ ยินดีด้วยผ้านุ่งห่ม อาหารที่นอนนั่ง และยาตามมีตามได้

๙. สติ จำการที่ได้ทำแลคำที่พูดแล้วแม้นานได้

๑๐. ปัญญา รอบรู้ในกองสังขารตามที่เป็นจริงอย่างไรฯ

กถาวัตถุ คือ ถ้อยคำที่ควรพูด ๑๐ อย่าง

๑. อัปปิจฉกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้มีความปรารถนาน้อย

๒. สันตุฏฐิกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สันโดษ ยินดีด้วยปัจจัยตามมีตามได้

๓. ปวิเวกกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้สงัดกายสงัดใจ
๔. อสังสัคคกถา ถ้อยคำที่ชักนำไม่ให้ระคนด้วยหมู่
๕. วิริยารัมภกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ปรารภความเพียร
๖. สีลกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ตั้งอยู่ในศีล
๗. สมาธิกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ทำให้ใจสงบ
๘. ปัญญากถา ถ้อยคำที่ชักนำทำให้เกิดปัญญา
๙. วิมุตติกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้ทำใจให้พ้นจากกิเลส
๑๐. วิมุตติญาณทัสสนกถา ถ้อยคำที่ชักนำให้เกิดความเห็นในความที่ใจพ้นจากกิเลสฯ

อนุสสติ คือ ธรรมที่ควรระลึก ๑๐ อย่าง

๑. พุทธานุสสติ ระลึกคุณของพระพุทธเจ้า
๒. ธัมมานุสสติ ระลึกคุณของพระธรรม
๓. สังฆานุสสติ ระลึกคุณของพระสงฆ์
๔. จาคานุสสติ ระลึกถึงทานที่ตนได้บริจาคแล้ว
๕. สีลานุสสติ ระลึกถึงศีลที่ตนได้รักษา ไว้ดีแล้ว
๖. เทวตานุสสติ ระลึกถึงคุณที่ทำบุคคลให้เป็นเทวดา
๗. มรณสติ ระลึกถึงความตายที่จะมาถึงตน
๘. กายคตาสติ ระลึกทั่วไปในกายให้เห็นว่าไม่งาม น่าเกลียด โสโครก
๙. อานาปานสติ กำหนดลม ตั้งสติหายใจเข้าออก
๑๐. อุปสมานุสสติ ระลึกถึงคุณพระนิพพาน ซึ่งเป็นที่ระงับกิเลส และกองทุกข์ฯ

ปกิณณกะ คือ หมวดเบ็ดเตล็ด

อุปกิเลส คือ โทษเครื่องเศร้าหมอง ๑๖ อย่าง

๑. อภิชฌาวิสมโลภะ ละโมบไม่สม่ำเสมอคือความเพ่งเล็ง
๒. โทสะ ร้ายกาจ
๓. โกธะ โกรธ
๔. อุปนาหะ ผูกโกรธไว้
๕. มักขะ ลบหลู่คุณท่าน
๖. ปลาสะ ตีเสมอ คืนยกตนเทียมท่าน

๗. อิสสา ริษยา คือเห็นเขาได้ดีทนอยู่ไม่ได้
๘. มัจฉริยะ ตระหนี่
๙. มายา มารยา คือเจ้าเล่ห์
๑๐. สาเถยยะ โอ้อวด
๑๑. ถัมภะ หัวดื้อ
๑๒. สารัมภะ แข่งดี
๑๓. มานะ ถือตัว
๑๔. อติมานะ ดูหมิ่นท่าน
๑๕. มทะ มัวเมา
๑๖. ปมาทะ เลินเล่อฯ

โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ

สัมมัปปธาน ๔ (หน้า ๑๓)
อิทธิบาท ๔ (หน้า ๑๓)
สติปัฏฐาน ๔ (หน้า ๑๕)
พละ ๕ (หน้า ๑๗)
อริยทรัพย์ ๗ (หน้า ๒๐)
โพชฌงค์ ๗ (หน้า ๒๒)
มรรคมีองค์ ๘ (หน้า ๒๓)

คิหิปฏิบัติ

จตุกกะ คือ หมวด ๔

กรรมกิเลส คือ กรรมเครื่องเศร้าหมอง ๔ อย่าง

๑. ปาณาติบาท ทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง
๒. อทินนาทาน ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย
๓. กาเมสุมิจฉาจาร ประพฤติผิดในกาม
๔. มุสาวาท พูดเท็จฯ

กรรม ๔ อย่างนี้ นักปราชญ์ไม่สรรเสริญเลยฯ

อบายมุข คือ เหตุเครื่องฉิบหาย ๔ อย่าง

๑. ความเป็นนักเลงหญิง
๒. ความเป็นนักเลงสุรา
๓. ความเป็นนักเลงการพนัน
๔. ความคบคนชั่วเป็นมิตร

โทษ ๔ ประการนี้ไม่ควรประกอบฯ

ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ คือประโยชน์ปัจจุบัน ๔ อย่าง

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่นในการประกอบกิจเลี้ยงชีวิตก็ดีในการทำธุระหน้าที่ของตนก็ดี

๒. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรักษาทรัพย์ที่แสวงหามาได้ด้วยความหมั่น ไม่ให้เป็นอันตรายก็ดี รักษาการงานของตัวไม่ให้เสื่อมเสียไปก็ดี

๓. **กัลยาณมิตตตา** ความมีเพื่อนเป็นคนดี ไม่คบคนชั่ว

๔. **สมชีวิตา** ความเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนักฯ

สัมปรายิกัตถประโยชน์ คือประโยชน์ภายหน้า ๔ อย่าง

๑. **สัทธาสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือ เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ เช่นเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

๒. **สีลสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยศีล คือ รักษากาย วาจา เรียบร้อยไม่มีโทษ

๓. **จาคสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทานเป็นการเฉลี่ยความสุขให้แก่ผู้อื่น

๔. **ปัญญาสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยปัญญารู้จักบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์เป็นต้นฯ

มิตรปฏิรูป คือ คนเทียมมิตร ๔ จำพวก

๑. คนปอกลอก มี ๔ ลักษณะ

๑. คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
๒. เสียให้น้อย คิดเอาให้ได้มาก
๓. เมื่อมีภัยแก่ตัว จึงรับทำกิจของเพื่อน
๔. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัว

๒. คนดีแต่พูด มี ๔ ลักษณะ

๑. เก็บเอาของล่วงแล้วมาปราศรัย
๒. อ้างเอาของที่ยังไม่มีมาปราศรัย
๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้
๔. ออกปากพึ่งมิได้ฯ

๓. **คนหัวประจบ** มี ๔ ลักษณะ
๑. จะทำชั่วก็คล้อยตาม
๒. จะทำดีก็คล้อยตาม
๓. ต่อหน้าสรรเสริญ
๔. ลับหลังนินทาฯ

๔. **คนชักชวนในทางฉิบหาย** มี ๔ ลักษณะ
๑. ชักชวนดื่มน้ำเมา
๒. ชักชวนเที่ยวกลางคืน
๓. ชักชวนให้มัวเมาในการเล่น
๔. ชักชวนในการเล่นการพนันฯ

มิตรแท้ ๔ จำพวก

๑. **มิตรมีอุปการะ** มี ๔ ลักษณะ
๑. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว
๒. ป้องกันทรัพย์สมบัติของเพื่อน ผู้ประมาทแล้ว
๓. เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้
๔. เมื่อมีธุระ ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปากฯ

๒. **มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์** มี ๔ ลักษณะ
๑. ขยายความลับของตนแก่เพื่อน
๒. ปิดความลับของเพื่อน ไม่ให้แพร่งพราย
๓. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
๔. แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้ฯ

๓. **มิตรแนะประโยชน์** มี ๔ ลักษณะ
๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๔. บอกทางสวรรค์ให้

๔. **มิตรมีความรักใคร่** มี ๔ ลักษณะ

๑. ทุกข์ๆ ด้วย

๒. สุขๆ ด้วย

๓. โต้เถียงคนที่พูดติเตียนเพื่อน

๔. รับรอบคนที่พูดสรรเสริญเพื่อนฯ

สังคหวัตถุ

๑. **ทาน** ให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน

๒. **ปิยวาจา** เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน

๓. **อัตถจริยา** ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์

๔. **สมานัตตตา** ความเป็นผู้มีตนเสมอไม่ถือตัวฯ

คุณทั้ง ๔ อย่างนี้ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ฯ

สุขของคฤหัสถ์ ๔ อย่าง

๑. สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค

๓. สุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. สุขเกิดแก่ประกอบการงานที่ปราศจากโทษฯ

ความปรารถนาของบุคคลในโลกที่สมหมายด้วยยาก ๔ อย่าง

๑. ขอสัมบัติจงเกิดมีแก่เราโดยทางที่ชอบ

๒. ขอยศจงมีแก่เรากับญาติพวกพ้อง

๓. ขอเราจงรักษาอายุให้ยืนยาว

๔. เมื่อสิ้นชีพแล้ว ขอเราจงบังเกิดในสวรรค์ฯ

ธรรมเป็นเหตุให้สมหมายมีอยู่ ๔ อย่าง

๑. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

๓. จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยบริจาคทาน

๔. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญาฯ

ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะสถาน ๔

๑. ไม่แสวงหาพัสดุที่หายแล้ว
๒. ไม่บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า
๓. ไม่รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ
๔. ตั้งสตรีหรือบุรุษทุศีลให้เป็นพ่อเรือนแม่เรือนฯ

ธรรมของฆราวาส ๔

๑. สัจจะ สัตย์ซื่อต่อกัน
๒. ทมะ รู้จักข่มจิตของตน
๓. ขันติ อดทน
๔. จาคะ สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปันฯ

ปัญจกะ คือ หมวด ๕

ประโยชน์เกิดแต่การถือโภคทรัพย์ ๕ อย่าง

๑. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา บ่าวไพร่ ให้เป็นสุข
๒. เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข
๓. บำบัดอันตรายที่เกิดแต่เหตุต่างๆ
๔. ทำพลี ๕ อย่าง
ก. ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ
ข. อติถิพลี ต้อนรับแขก
ค. บุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้แก่ผู้ตาย
ฆ. ราชพลี ถวายเป็นหลวง มีเสียภาษีอากรเป็นต้นฯ
ง. เทวตาพลี ทำอุทิศให้เทวดาฯ
๕. บริจาคให้สมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติชอบฯ

ศีล ๕ ประการ

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤติผิดในกาม

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ

๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราเมรัยอันเป็นเหตุที่ตั้งแห่งความประมาท

กัลยาณธรรมคือธรรมอันงาม เรียกว่ากัลยาณธรรม ๕ อย่าง

๑. เมตตา ได้แก่ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณาได้แก่ความปรารถนาให้ผู้อื่นปราศจากทุกข์

๒. สัมมาอาชีวะ ได้แก่ความเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ

๓. ความสำรวมในกาม ได้แก่กิริยาที่ระมัดระวังไม่ประพฤติมักมากในกาม

๔. ความมีสัตย์ ได้แก่กิริยาที่ประพฤติตนเป็นคนซื่อตรง

๕. ความมีสติ ตรวจตรา ไม่เลินเล่อ

กัลยาณธรรม ๕ ประการนี้ คฤหัสถ์ควรบำเพ็ญให้บริบูรณ์เป็นคู่กับศีล ๕ฯ

มิจฉาวณิชชา คือ การค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ อย่าง

๑. ค้าขายเครื่องประหาร

๒. ค้าขายมนุษย์

๓. ค้าขายสัตว์เป็น และเนื้อสัตว์ที่ฆ่าเป็นอาหาร

๔. ค้าขายน้ำเมา

๕. ค้าขายยาพิษ

การค้าขาย ๕ อย่างนี้ เป็นข้อห้ามอุบาสกไม่ให้ประกอบฯ

สมบัติของอุบาสก ๕ ประการ

๑. ประกอบด้วยศรัทธา

๒. มีศีลบริสุทธิ์

๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว คือเชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล

๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา

๕. บำเพ็ญบุญแต่ในพุทธศาสนา

อุบาสกพึงตั้งอยู่ในสมบัติ ๕ ประการ และเว้นจากวิบัติ ๕ ประการ ซึ่งวิปริตจากสมบัตินั้นฯ

ฉักกะ คือ หมวด ๖

ทิศ ๖

๑. ปุรัตถิมทิส คือทิศเบื้องหน้า มารดาบิดา
๒. ทักขิณทิส คือทิศเบื้องขวา อาจารย์
๓. ปัจฉิมทิส คือทิศเบื้องหลัง บุตร ภรรยา
๔. อุตตรทิส คือทิศเบื้องซ้าย มิตร
๕. เหฏฐิมทิส คือทิศเบื้องต่ำ บ่าว
๖. อุปริมทิส คือทิศเบื้องบน สมณพราหมณ์ฯ

๑. ปุรัตถิมทิส คือ ทิศเบื้องหน้ามารดาบิดา บุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ท่านได้เลี้ยงมา เลี้ยงท่านตอบ
๒. ทำกิจของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่านฯ

มารดาบิดาได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕

๑. ห้ามมิให้ทำความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หาภรรยาที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์ให้ในสมัยฯ

๒. ทักขิณทิส คือ ทิศเบื้องขวา อาจารย์ ศิษย์พึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยลุกขึ้นยืนรับ
๒. ด้วยเข้าไปยืนคอยรับใช้
๓. ด้วยเชื่อฟัง
๔. ด้วยอุปัฏฐาก
๕. ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพฯ

อาจารย์ได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕

๑. แนะนำดี
๒. ให้เรียนดี

๓. บอกศิลปให้สิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง
๔. ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง
๕. ทำการป้องกันในทิศทั้งหลาย จะไปทิศไหนก็ไม่อดอยากฯ

๓. ปัจฉิมทิส คือทิศเบื้องหลัง ภรรยา สามีพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา
๒. ด้วยไม่ดูหมิ่น
๓. ด้วยไม่ประพฤตินอกใจ
๔. ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้
๕. ด้วยให้เครื่องแต่งตัว

ภรรยาได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยสถาน ๕

๑. จัดการงานดี
๒. สังเคราะห์คนข้างเคียงของสามีดี
๓. ไม่ประพฤติล่วงใจสามี
๔. รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ไว้
๕. ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวงฯ

๔. ทุตตรทิส คือทิศเบื้องซ้าย มิตร กุลบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยให้ปัน
๒. ด้วยเจรจาถ้อยคำไพเราะ
๓. ด้วยประพฤติประโยชน์
๔. ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ
๕. ด้วยไม่แกล้งกล่าวให้คลาดจากความจริงฯ

มิตรได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๕

๑. รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว
๒. รักษาทรัพย์ของมิตร ผู้ประมาทแล้ว
๓. เมื่อมีภัย เอาเป็นที่พึ่งพำนักได้
๔. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
๕. นับถือตลอดจนถึงวงศ์ญาติของมิตรฯ

๕. เหฏฐิมทิส คือทิศเบื้องต่ำ บ่าว นายพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยการจัดงาน ได้ทำตามสมควรแก่กำลัง

๒. ด้วยการให้อาหารและรางวัล

๓. ด้วยพยาบาลในยามเจ็บไข้

๔. ด้วยแจกของมีรสแปลกประหลาดให้กิน

๕. ด้วยปล่อยในสมัยฯ

บ่าวเมื่อได้บำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕

๑. ลุกขึ้นทำงานก่อนนาย

๒. เลิกงานการทีหลังนาย

๓. ถือเอาแต่ของที่นายให้

๔. ทำงานให้ดีขึ้น

๕. นำคุณของนายไปสรรเสริญในที่นั้นๆ

๖. อุปริมทิส คือทิศเบื้องบน สมณพราหมณ์ กุลบุตรพึงบำรุงด้วยสถาน ๕

๑. ด้วยกายกรรม คือทำอะไรๆ ประกอบด้วยเมตตา

๒. ด้วยวจีกรรม คือพูดอะไรๆ ประกอบด้วยเมตตา

๓. ด้วยมโนกรรม คือคิดอะไรๆ ประกอบด้วยเมตตา

๔. ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู คือ มิได้ห้ามไม่ให้เข้าบ้านเรือน

๕. ด้วยการให้อมิสทานฯ

สมณพราหมณ์ได้รับบำรุงฉะนี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรด้วยสถาน ๖

๑. ห้ามไม่ให้กระทำชั่ว

๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี

๓. อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจงาม

๔. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๕. ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง

๖. บอกทางสวรรค์ให้ฯ

อบายมุข คือเหตุเครื่องฉิบหายฯ

๑. ดื่มน้ำเมา

๒. เที่ยวกลางคืน

๓. เที่ยวดูการเล่น

๔. เล่นการพนัน

๕. คบคนชั่วเป็นมิตร

๖. เกียจคร้านทำงานฯ

๑. ดื่มน้ำเมา มีโทษ ๖

๑. เสียทรัพย์

๒. ก่อการทะเลาะวิวาท

๓. เกิดโรค

๔. ต้องติเตียน

๕. ไม่รู้จักอาย

๖. ทอนกำลังปัญญาฯ

๒. เที่ยวกลางคืน มีโทษ ๖

๑. ชื่อว่าไม่รักตัว

๒. ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย

๓. ชื่อว่าไม่รักษาสมบัติ

๔. เป็นที่ระแวงของคนทั้งหลาย

๕. มักถูกใส่ความ

๖. ได้รับความลำบากมากฯ

๓. เที่ยวดูการเล่น มีโทษ ๖ ตามวัตถุที่ไปดู

๑. รำที่ไหนไปที่นั่น

๒. ขับร้องที่ไหนไปที่นั่น

๓. ดีดสีตีเป่าที่ไหนไปที่นั่น

๔. เสภาที่ไหนไปที่นั่น

๕. เพลงที่ไหนไปที่นั่น
๖. เถิดเทิงที่ไหนไปที่นั่นฯ
๔. การเล่นการพนันมีโทษ ๖
๑. เมื่อชนะย่อมก่อเวร
๒. เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์ที่เสียไป
๓. ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ
๔. ทรัพย์ย่อมฉิบหาย
๕. เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน
๖. ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วยฯ
๕. คบคนชั่วเป็นมิตร มีโทษ ๖ ตามบุคคลที่คบ
๑. ทำให้เป็นนักเลงการพนัน
๒. ทำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้
๓. ทำให้เป็นนักเลงเหล้า
๔. ทำให้เป็นคนลวงเขาด้วยของปลอม
๕. ทำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า
๖. ทำให้เป็นนักเลงหัวไม้ฯ
๖. เกียจคร้านทำงาน มีโทษ ๖
๑. มักอ้างว่า ร้อนนัก แล้วไม่ทำงาน
๒. มักอ้างว่าหนาวนัก แล้วไม่ทำงาน
๓. มักอ้างว่าเวลาเย็นแล้ว แล้วไม่ทำงาน
๔. มักอ้างว่ายังเช้าอยู่ แล้วไม่ทำงาน
๕. มักอ้างว่าหิวนัก แล้วไม่ทำงาน
๖. มักอ้างว่ากระหายนัก แล้วไม่ทำงานฯ

วินัยบัญญัติ

วินัยมีทางฟื่นเฝือ ๒ ทาง คือ

๑. ผู้ไม่เคร่งไม่มีแก่ใจปฏิบัติ

๒. ยังผู้เคร่งให้ถืองมงาย

มูลเหตุแห่งบัญญัติ

พระวินัยนั้นไม่ได้ทรงวางไว้ล่วงหน้าค่อยมีมาโดยลำดับตามเหตุอันบังเกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่านิทานบ้าง ปกรณ์บ้าง เมื่อภิกษุทำความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นพระองค์ทรงบัญญัติห้ามเป็นอย่างๆไปฯ

วิธีทรงบัญญัติ

เมื่อภิกษุทำความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น รับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ตรัสถามภิกษุผู้ก่อเหตุให้ทูลรับ ทรงชี้โทษความประพฤติชั่วนั้น แล้วแสดงอานิสงส์การสำรวม ทรงบัญญัติห้ามไม่ให้ภิกษุทำต่อไปอีก วางโทษผู้ประพฤติล่วงเป็นอาบัติหนักบ้าง เบาบ้าง ตามสมควรแก่โทษฯ

อานิสงส์แห่งพระวินัยมี ๒ อย่าง

๑. ได้รับความแช่มชื่น ไม่ต้องเดือดร้อนใจ เรียกว่าวิปฏิสาร

๒. ได้รับความสรรเสริญ แต่บุคคลอื่นฯ

อนุศาสน์ ๘ อย่าง

นิสสัย ๔

นิสสัย คือ เครื่องอาศัยของบรรพชิต มี ๔ อย่าง ได้แก่ เที่ยวบิณฑบาต นุ่งผ้าบังสุกุล อยู่โคนไม้ และฉันยาดองด้วยน้ำมูตรเน่า

อกรณียกิจ ๔

อรณียกิจ คือ กิจไม่ควร มี ๔ อย่างได้แก่ เสพเมถุน ลักของเขา ฆ่าสัตว์ และพูดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน กิจ ๔ อย่างนี้บรรพชิตทำไม่ได้

สิกขาของภิกษุมี ๓ อย่าง

ศีล สมาธิ ปัญญา ความสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย ชื่อว่าศีล ความรักษาใจมั่นชื่อว่าสมาธิ ความรอบรู้ในกองสังขารชื่อว่าปัญญา

อาบัติ อาบัติมีชื่อ ๗ อย่าง คือ

ปาราชิก มีโทษอย่างหนัก ๑ สังฆาทิเสสมีโทษอย่างกลาง ๑ ถุลลัจจัย ๑ ปาจิตตีย์ ๑ ปาฏิเทสนียะ ๑ ทุกกฏ ๑ ทุพภาสิต ๑ ทั้ง ๕ นี้มีโทษอย่างเบาฯ

อาบัติมีโทษ ๓ สถาน

อย่างหนัก ยังผู้ต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ๑ อย่างกลาง ยังผู้ต้องให้อยู่กรรม คือ ประพฤติวัตต์เพื่อทรมานตน ๑ อย่างเบายังผู้ต้องให้ประจานตนต่อหน้าหน้าภิกษุด้วยกัน ๑ฯ

อาการที่ต้องอาบัติมี ๖ อย่าง

ต้องด้วยไม่ละอาย ๑ ต้องด้วยไม่รู้ ๑ ต้องด้วยสงสัยแล้วขืนทำลง ๑ ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร ๑ ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร ๑ ต้องด้วยลืมสติ ๑ ฯ

ปาราชิก ๔

ภิกษุต้องปาราชิก เมื่อ

๑. เสพเมถุน
๒. ถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก
๓. แกล้งฆ่ามนุษย์ให้ตาย
๔. อวดอุตตริมนุสธรรมที่ไม่มีในตนฯ

สังฆาทิเสส ๑๓

ภิกษุต้องสังฆาทิเสสเมื่อ

๑. แกล้งทำให้น้ำอสุจิเคลื่อน
๒. มีความกำหนัดอยู่ จับต้องกายหญิง
๓. มีความกำหนัดอยู่ พูดจาเกี้ยวหญิง
๔. มีความกำหนัดอยู่ พูดล่อให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม
๕. ชักสื่อให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน
๖. สร้างกุฎี ที่ต้องก่อและโบกด้วยปูนหรือดินซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของจำเพาะเป็นที่อยู่ของตน ต้องทำให้ได้ประมาณยาวเพียง ๑๒ คืบพระสุคต โดยกว้างเพียง ๗ คืบ วัดในร่วมใน และต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ให้ก็ดี ทำให้เกิดประมาณก็ดี ต้องสังฆาทิเสส
๗. ถ้าที่อยู่จะสร้างขึ้นนั้น มีทายกเป็นเจ้าของ ทำให้เกินประมาณนั้นได้ แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ให้ก่อน ต้องสังฆาทิเสส
๘. โกรธเคือง แกล้งโจทก์ภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล
๙. โกรธเคือง แกล้งหาเลสโจทก์ภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิก

๑๐. พากเพียรเพื่อจะทำลายสงฆ์ ให้แตกกัน ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤติ ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส

๑๑. ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส

๑๒. ว่ายากสอนยาก ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสส

๑๓. ประทุษร้ายตระกูล คือประจบคฤหัสถ์ สงฆ์ไล่เสียจากวัด กลับว่าติเตียนสงฆ์ ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพฤตินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาทิเสสฯ

อนิยต ๒

๑. ภิกษุนั่งในที่ลับตากับผู้หญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนเชื่อถือได้ มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๓ อย่างคือ ปาราชิก หรือสังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเขาจะจำเพาะธรรมอย่างใดปรับอย่างนั้น

๒. ภิกษุนั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสองถ้ามีคนที่ควรเชื่อถือได้ มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส หรือปาจิตตีย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้นหรือเขาว่าจำเพาะธรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐

จีวรวรรคที่ ๑

๑. ภิกษุทรงอติเรกจีวร ได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าล่วง ๑๐ วันไป ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๒. ภิกษุปราศจากไตรจีวร แม้คืนหนึ่ง ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๓. ถ้าผ้าเกิดขึ้นแก่ภิกษุฯ ประสงค์จะทำจีวร แต่ยังไม่พอ ถ้ามีที่หวังจะได้มาอีก พึงเก็บผ้านั้นไว้ได้เพียงหนึ่งเดือนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกินเดือนหนึ่งไปแม้ถึงมีที่หวังว่าจะได้อยู่ ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๔. ภิกษุใช้นางภิกษุณีที่มิใช่ญาติ ให้ซักก็ดี ให้ย้อมก็ดี ให้ทุบก็ดี ซึ่งจีวรเก่าต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๕. ภิกษุรับจีวรแต่มือนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ เว้นแต่แลกเปลี่ยนกัน ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๖. ภิกษุขอจีวรต่อคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ได้มาต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์เว้นไว้แต่สมัยที่จะขอจีวรได้ คือเวลาภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย

๗. ในสมัยเช่นนั้น จะขอเขาได้ก็เพียงผ้านุ่งผ้าห่มเท่านั้น ถ้าขอเกินกว่านั้น ได้มาต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๘. ถ้าคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณาเขาจะถวายจีวรแก่ภิกษุชื่อนี้ ภิกษุนั้นทราบความแล้ว เข้าไปพูดให้เขาถวายจีวรอย่างนั้น อย่างนี้ที่มีราคาแพงกว่าที่ดีกว่าที่เขากำหนดไว้เดิม ได้มาต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๙. ถ้าคฤหัสถ์ผู้จะถวายจีวรแก่ภิกษุ มีหลายคน แต่เขาไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณา ภิกษุไปพูดให้เขารวมทุนเข้าเป็นอันเดียวกัน ให้ซื้อจีวรที่แพงกว่าดีกว่าที่กำหนดไว้เดิม ได้มาต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์

๑๐. ถ้าใครๆ นำทรัพย์มาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการจีวรก็พึงแสดงคนวัดหรืออุบาสกว่าเป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นเขามอบหมายไวยาวัจกรนั้นแล้วสั่งภิกษุว่า ถ้าต้องการจีวรให้เข้าไปหาไวยาวัจกรภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาเขาแล้วทวงว่าเราต้องการจีวรดังนี้ได้ ๓ ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวรไปยืนแต่พอเขาเห็นได้ ๖ ครั้ง ถ้าไม่ได้ขึ้นไปทวงเกิน ๓ ครั้ง ยืนเกิน ๖ ครั้งได้มา ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ถ้าไปบอกทวงและยืนครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวร จำเป็นต้องไปบอกเจ้าของเดิมว่าของนั้นไม่สำเร็จประโยชน์แก่ตนให้เขาเรียกเอาของคืนมาเสียฯ

โกสิยวรรคที่ ๒

ภิกษุต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. หล่อสันถัตด้วยขนเจียมเจือด้วยไหม

๒. หล่อสันถัตด้วยขนเจียมดำล้วน

๓. จะหล่อสันถัตใหม่ พึงใช้ขนเจียมดำ ๒ ส่วน ขนเจียมขาวส่วนหนึ่ง ขนเจียมแดงส่วนหนึ่ง ถ้าใช้เจียมดำเกิน ๒ ส่วนขึ้นไป

๔. หล่อสันถัตใหม่แล้ว พึงใช้ให้ได้ ๖ ปี ถ้ายังไม่ถึง ๖ ปี หล่อใหม่ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่ได้สมมติ

๕. จะหล่อสันถัต พึงตัดเอาสันถัตเก่าคืบหนึ่งโดยรอบมาปนลงในสันถัตที่หล่อใหม่เพื่อจะทำให้เสียสี ถ้าไม่ทำดังนี้

๖. เดินทางไกล ถ้ามีใครถวายขนเจียมต้องการก็รับได้ ถ้าไม่มีใครนำมา นำมาเองได้เพียง ๓ โยชน์ ถ้าให้เกิน ๓ โยชน์ไป

๗. ใช้นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติให้ซัก ให้ย้อม หรือให้สาง ซึ่งขนเจียม,

๘. รับเองหรือใช้ให้ผู้อื่นรับซึ่งทองและเงินหรือยินดีเงินที่เขาเก็บไว้เพื่อตน

๙. ทำการซื้อขายด้วยรูปิยะ คือของที่เขาใช้เป็นทองและเงิน

๑๐. แลกเปลี่ยนสิ่งของกับคฤหัสถ์ฯ

ปัตตวรรคที่ ๓

ภิกษุต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. บาตรนอกจากบาตรอธิษฐานเรียกอติเรกบาตร อติเรกบาตรนั้น ภิกษุเก็บไว้ได้เพียง ๑๐ วัน เป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๑๐ วันไป

๒. มีบาตรร้าวไม่ถึง ๑๐ นิ้ว ขอบาตรใหม่ แต่คฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติ มิใช่ปวารณาได้มา

๓. ภิกษุรับประเคนเภสัชทั้ง ๕ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย แล้วเก็บไว้ ฉันได้เพียง ๗ วัน เป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๗ วัน

๔. ฤดูร้อนยังเหลืออยู่อีกเดือนหนึ่ง คือ ตั้งแต่ แรมค่ำหนึ่ง เดือน ๗ จึงแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนได้มื่อฤดูร้อนเหลืออยู่อีกกึ่งเดือนคือตั้งแต่ขึ้นค่ำหนึ่งเดือน ๘ จึงทำนุ่งได้ ถ้าแสวงหา หรือทำนุ่งให้ลึกกว่ากำหนดนั้นเข้ามา

๕. ให้จีวรแก่ภิกษุอื่นแล้ว โกรธชิงเอาคืนมาเอง หรือใช้ผู้อื่นชิงเอามา

๖. ขอด้ายแต่คฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณาเอามาให้ช่างหูกทอเป็นจีวร

๗. ถ้าคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณาสั่งให้ช่างหูกทอจีวรเพื่อถวายแก่ภิกษุถ้าภิกษุไปกำหนดให้เขาทำให้ดีขึ้นด้วย จะให้รางวัลแก่เขา

๘. ถ้าอีก ๑๐ วัน จะถึงวันปวารณา คือตั้งแต่ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ถ้าทายกจะรีบถวายผ้าจำนำพรรษาก็รับเก็บไว้ได้ แต่ถ้าเก็บไว้เกินกาลจีวรไปกาลจีวรนั้นดังนี้ ถ้าจำพรรษาแล้วไม่ได้กรานกฐินนับแต่วันปวารณาไปเดือนหนึ่ง คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ ถ้าได้กรานกฐินนับแต่วันปวารณาไป ๕ เดือน คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๔

๙. จำพรรษาในเสนาสนะ ซึ่งเป็นที่เปลี่ยวออกพรรษาแล้ว อยากจะเก็บไตรจีวรผ้าใดผืนหนึ่งไว้ในบ้าน เมื่อมีเหตุเก็บรักษาได้เพียง ๖ คืนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกิน ๖ คืนไป เว้นไว้แต่ได้สมมติ

๑๐. รู้อยู่และน้อมลาภที่เขาจะถวายสงฆ์มา มาเพื่อตนฯ

ปาจิตตีย์ ๙๒ สิกขาบท

มุสาวาทวรรคที่ ๑ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. พูดปด

๒. ด่าภิกษุ

๓. ส่อเสียดภิกษุ

๔. สอนธรรมแก่อนุปสัมบัน ถ้าว่าพร้อมกัน

๕. นอนในที่มุงที่บังอันเดียวกันกับอนุปสัมบัน เกิน ๓ คืนขึ้นไป

๖. นอนในที่มุงที่บังอันเดียวกัน กับผู้หญิงในคืนแรก

๗. แสดงธรรมแก่หญิงเกินกว่า ๖ คำขึ้นไป เว้นแต่มีบุรุษผู้รู้เดียงสาอยู่ด้วย

๘. บอกอุตตริมนุสสธรรม ที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน

๙. บอกอาบัติชั่วหยาบ ของภิกษุอื่นแก่อนุปสัมบัน เว้นแต่ได้สมมติ

๑๐. ขุดเอง หรือให้ผู้อื่นขุดซึ่งแผ่นดินฯ

ภูตคามวรรคที่ ๒ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. พรากของเขียวซึ่งเกิดอยู่กับที่ ให้หลุดออกจากที่

๒. ประพฤติอนาจาร สงฆ์เรียกตัวมาถามแกล้งพูดกลบเกลื่อนก็ดี นิ่งเสียไม่พูดก็ดี ถ้าสงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ

๓. ติเตียนภิกษุอื่นที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทำการสงฆ์ ถ้าเธอทำโดยชอบติเตียนบ่อยๆ

๔. เอาเตียง ตั่ง ฟูก เก้าอี้ ของสงฆ์ไปตั้งในที่แจ้งแล้ว เมื่อหลีกไปจากที่นั้นไม่เก็บเองหรือไม่ใช้ให้ผู้อื่นเก็บ หรือไม่มอบหมายแก่ผู้อื่น

๕. เอาที่นอนของสงฆ์ปูนอน ในกุฎีสงฆ์แล้วเมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองหรือไม่ใช้ให้ผู้อื่นเก็บหรือไม่มอบหมายแก่ผู้อื่น

๖. รู้อยู่ว่า กุฎีมีผู้อยู่ก่อน แกล้งไปนอนเบียด ด้วยหวังว่าจะให้ผู้อยู่ก่อนคับแคบใจเข้าก็หลีกไปเอง

๗. โกรธเคืองภิกษุอื่น ฉุดคร่าไล่ออกจากกุฎีสงฆ์

๘. นั่งทับ นอนทับ บนเตียง หรือบนตั่งก็ดี อันเท้าไม่ได้ตรึงให้แน่น ซึ่งเขาวางอยู่บนร่างร้านที่เขาเก็บของกุฎี

๙. จะเอาดินหรือปูนโบกหลังคากุฎี พึงโบกได้เพียง ๓ ชั้น ถ้าโบกเกินกว่านั้น

๑๐. รู้อยู่ว่า น้ำมีตัวสัตว์ เอารดหญ้าหรือดินฯ

โอวาทวรรคที่ ๓ มี ๑๐ สิกขาบทภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. สงฆ์ไม่ได้สมมติ สั่งสอนนางภิกษุณี

๒. แม้สงฆ์สมมติแล้ว ตั้งแต่อาทิตย์ตกไปแล้ว สอนนางภิกษุณี

๓. เข้าไปสอนนางภิกษุณีถึงในที่อยู่ เว้นได้แต่นางภิกษุณีเจ็บ

๔. ติเตียนภิกษุอื่นว่า สอนนางภิกษุณีเพราะเห็นแก่ลาภ

๕. ให้จีวรนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน

๖. เก็บจีวรของนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติหรือใช้ให้ผู้อื่นเก็บ

๗.ชวนนางภิกษุณีเดินทางด้วยกันแม้สิ้นระยะบ้านหนึ่งเว้นไว้แต่ทางเปลี่ยว

๘. ชวนนางภิกษุณีลงเรือลำเดียวกัน ขึ้นน้ำหรือล่องน้ำ เว้นไว้แต่ข้ามฟาก

๙. ฉันจะเคี้ยวของฉัน ที่นางภิกษุณีบังคับให้คฤหัสถ์ถวาย เว้นไว้แต่คฤหัสถ์เขาเริ่มไว้ก่อน

๑๐. นั่ง นอน ในที่ลับสองต่อสอง กับนางภิกษุณีฯ

โภชนวรรคที่ ๔ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. อาหารในโรงทานทั่วไป ไม่นิยมบุคคล ภิกษุไม่เจ็บไข้ ฉันได้เฉพาะวันเดียวแล้วต้องหยุดเสียในระหว่าง ต่อไปจึงฉันได้อีกถ้าฉันติดๆกัน ตั้งแต่สองวันขึ้นไป

๒. ถ้าทายกเขามานิมนต์ ออกชื่อโภชนะทั้ง ๕ อย่าง คือ ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าได้รับของนั้นมาหรือฉันของนั้นพร้อมกันตั้งแต่ ๔ รูป เว้นไว้แต่สมัย คือเป็นไข้ หน้าจีวรกาล เวลาทำจีวร เดินทางไกลไปทางเรือ อยู่มากด้วยกันบิณฑบาตไม่พอฉัน โภชนะเป็นของสมณะ

๓. ภิกษุรับนิมนต์แห่งหนึ่ง โดยโภชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ไปฉันในที่นิมนต์นั้นไปฉันเสียในที่อื่นเว้นไว้แต่ยกส่วนที่รับนิมนต์ไว้ก่อนนั้นให้แก่ภิกษุอื่นเสียหรือถึงหน้าจีวรกาล และเวลาทำจีวร

จะรับได้เป็นอย่างมากเพียง ๓ บาตรเท่านั้น ถ้ารับให้เกินกว่านั้น ของที่รับมามากนั้นต้องแบ่งให้ผู้อื่น

๕. ภิกษุฉันค้างอยู่ มีผู้เอาโภชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งเข้ามาประเคนห้ามเสียแล้วลุกจากที่นั่งนั้นแล้ว ฉันของเคี้ยวของฉันไม่เป็นเดนภิกษุไข้หรือไม่ได้ทำวินัยกรรม

๖. ภิกษุรู้อยู่ว่า ภิกษุอื่นห้ามข้าวแล้ว (ตามสิกขาบทหลัง) คิดจะยกโทษเธอแกล้งเอาของเคี้ยวของฉันที่ไม่เป็นเดนภิกษุไข้ไปล่อให้เธอฉัน ถ้าเธอฉัน

๗. ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉัน ที่เป็นอาหาร ในเวลาวิกาล คือตั้งแต่เที่ยงเล้วไปจนถึงวันใหม่

๘. ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารซึ่งรับประเคนไว้ค้างคืน

๙. ภิกษุขอโภชนะอันประณีตคือ ข้าวสุกระคนด้วย เนยใส เนยข้น น้ำผึ้ง น้ำมัน น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม ต่อคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติ ไม่ใช่ปวารณาเอาฉัน

๑๐. ภิกษุกลืนอาหารที่ไม่มีผู้ให้คือยังไม่ได้รับประเคนให้ล่วงทวารปากเข้าไปเว้นไว้แต่น้ำและไม้สีฟันฯ

อเจลกวรรคที่ ๕ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. ให้ของเคี้ยวของฉัน แก่นักบวชนอกศาสนาด้วยมือตนเอง

๒. ชวนภิกษุอื่นไปเที่ยวบิณฑบาตด้วยกัน หวังจะประพฤติอนาจารไล่เธอกลับมาเสีย

๓. สำเร็จการนั่งแทรกแซง ในสกุลที่กำลังบริโภคอาหารอยู่

๔. นั่งอยู่ในห้องกับผู้หญิงไม่มีผู้ชายอยู่เป็นเพื่อน

๕. นั่งในที่แจ้งกับผู้หญิงสองต่อสอง

๖. รับนิมนต์ด้วยโภชนะทั้ง ๕ แล้ว จะไปที่อื่นจากที่นิมนต์นั้น ในเวลาก่อนฉันหรือฉันกลับมาแล้ว ต้องลาภิกษุที่มีอยู่ในวัดก่อนจึงจะไปได้ ถ้าไม่ลาก่อนจะไปเที่ยว เว้นได้แต่สมัยคือ จีวรกาลและเร่งทำจีวร

๗. ถ้าเขาปวารณาด้วยปัจจัยสี่เพียง ๔ เดือน พึงขอเขาได้เพียงกำหนดนั้นถ้าขอให้เกินกำหนดนั้นไป เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีกหรือปวารณาเป็นนิตย์

๘. ไปดูกระบวนทัพที่เขายก เพื่อจะรบกัน เว้นไว้แต่มีเหตุ

๙. ถ้าเหตุที่ต้องไปมีอยู่ พึงไปอยู่ในกองทัพเพียง ๓ วัน ถ้าอยู่เกินกว่า

กำหนดนั้น

๑๐. ในเวลาที่มีอยู่ในกองทัพ ตามกำหนดนั้น ถ้าไปดูเขารบกันก็ดี หรือดูเขาตรวจพลก็ดี ดูเขาจัดกระบวนทัพก็ดี ดูหมู่สนามที่จัดเป็นกระบวนแล้วก็ดีฯ

สุราปานวรรคที่ ๖ มี ๑๐ สิขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. ดื่มน้ำเมา
๒. จี้ภิกษุ
๓. ว่ายน้ำเล่น
๔. แสดงความไม่เอื้อเฟื้อในวินัย
๕. หลอนภิกษุให้กลัวผี
๖. ไม่เป็นไข้ ติดไฟให้เป็นเปลวเองหรือใช้ให้ผู้อื่นติดเพื่อจะผิง ติดเพื่อเหตุอื่นไม่อาบัติ
๗. อยู่ในมัชฌิมประเทศ คือจังหวัดกลางแห่งประเทศอินเดีย ๑๕ วัน จึงอาบน้ำได้หนหนึ่ง ถ้ายังไม่ถึง ๑๕ วัน อาบน้ำ เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็น ในปัจจันตประเทศ เช่นประเทศเราอาบน้ำได้เป็นนิตย์ไม่เป็นอาบัติ
๘. ได้จีวรใหม่มา ต้องพินทุด้วยสี ๓ อย่าง เขียวคราม โคลน ดำคล้ำอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนจึงนุ่งห่มได้ ถ้าไม่ทำพินทุก่อนแล้วนุ่งห่ม
๙. วิกัปจีวรแก่ภิกษุหรือสามเณรแล้ว ผู้รับยังมิได้ถอนนุ่งจีวรนั้น
๑๐. ซ่อนบริขาร หรือ บาตร จีวร ผ้าปูนั่ง กล่องเข็ม ประคตเอว สิ่งใดสิ่งหนึ่งของภิกษุอื่นด้วยคิดจะล้อเล่นฯ

สัปปาณวรรคที่ ๗ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. แกล้งฆ่าสัตว์เดรัจฉาน
๒. บริโภคน้ำอันมีตัวสัตว์
๓. รู้อยู่ว่า อธิกรณ์นี้สงฆ์ทำแล้วโดยชอบ เลิกถอนเสีย กลับทำใหม่
๔. รู้อยู่ แกล้งปกปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่น
๕. รู้อยู่ เป็นอุปชฌายะอุปสมบทกุลบุตรผู้มีอายุหย่อนกว่า ๒๐ ปี
๖. รู้อยู่ว่า ชวนพ่อค้าผู้ซ่อนภาษีเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง
๗. ชวนผู้หญิงเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง

๘. กล่าวคัดค้านธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ

๙. คบภิกษุเช่นนั้น คือ ร่วมกิน ร่วมอุโบสถ สังฆกรรม หรือร่วมนอน

๑๐. เกลี้ยกล่อมสามเณรที่ภิกษุอื่นให้ฉิบหายแล้ว เพราะโทษที่กล่าวคัดค้านธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ให้เป็นผู้อุปฏฐากร่วมกิน หรือร่วมนอนฯ

สหธรรมมิกวรรคที่ ๘ มี ๑๒ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. ประพฤติอนาจาร ภิกษุอื่นตักเตือนพูดผัดเพี้ยน ว่ายังไม่ได้ถามท่านผู้รู้ก่อน ข้าพเจ้าไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้

ธรรมดาภิกษุผู้ศึกษายังไม่รู้สิ่งใด ควรจะรู้สิ่งนั้น ควรไต่ถามไล่เลียงท่านผู้รู้

๒. ภิกษุอื่นท่องปาฏิโมกข์อยู่ ภิกษุแกล้งพูดให้เธอคลายอุตสาหะ

๓. ต้องอาบัติแล้วแกล้งพูดว่า ข้าพเจ้าเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้เองว่า ข้อนี้มาในพระปาฏิโมกข์ ถ้าภิกษุอื่นรู้ว่าเธอเคยรู้มาก่อนแล้ว แต่แกล้งพูดกับเขา ึงสวดประกาศข้อความนั้น เมื่อสงฆ์สวดประกาศ แล้วแกล้งทำไม่รู้อีก

๔. โกรธ ให้ประหารแก่ภิกษุอื่น

๕. โกรธ เงื้อมือประดุจให้ประหารแก่ภิกษุอื่น

๖. โจทย์ฟ้องภิกษุอื่น ด้วยอาบัติสังฆาทิเสส ไม่มีมูล

๗. แกล้งก่อความรำคาญให้เกิดแก่ภิกษุอื่น

๘. เมื่อภิกษุอื่นวิวาทกันอยู่ ภิกษุไปแอบฟังความ เพื่อจะได้รู้ว่าเขาว่าอะไรตนหรือพวกของตน

๙. ภิกษุให้ฉันทะ คือความยอมให้ทำสังฆกรรมที่เป็นธรรมแล้ว ภายหลังกลับติเตียนสงฆ์ผู้ทำกรรมนั้น

๑๐. เมื่อสงฆ์กำลังประชุมกันตัดสินข้อความข้อหนึ่ง ภิกษุอยู่ในที่ประชุมนั้น จะหลีกไปในที่ขณะที่ตัดสินข้อนั้นยังไม่สำเร็จไม่ให้ฉันทะก่อนลุกไปเสีย

๑๑. ภิกษุพร้อมกับสงฆ์ให้จีวร เป็นบำเหน็จแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งแล้ว ภายหลังกลับติเตียนภิกษุอื่นว่าให้เพราะเห็นแก่หน้ากัน

๑๒. รู้อยู่ น้อมลาภที่ทายกเขาตั้งใจจะถวายสงฆ์เพื่อบุคคลฯ

รตนวรรคที่ ๙ มี ๑๐ สิกขาบท ภิกษุต้องปาจิตตีย์ เมื่อ

๑. ไม่ได้รับอนุญาตก่อน เข้าไปในห้องที่พระเจ้าแผ่นดินอยู่กับมเหสี

๒. เห็นสิ่งบริโภคของคฤหัสถ์ตกอยู่ ถือเอาเป็นของเก็บได้เองก็ดี ให้คนอื่นถือเอาก็ดี เว้นแต่ของนั้นตกในวัดหรือในที่อาศัย ต้องเก็บไว้ให้แก่เจ้าของ ถ้าไม่เก็บต้องทุกกฏ

๓. ไม่บอกลาภิกษุอื่นที่มีอยู่ในวัดก่อนเข้าไปในบ้านยามวิกาล เว้นไว้แต่การด่วน

๔. ทำกล่องเข็ม ด้วยกระดูกก็ดี ด้วยงาก็ดี หรือด้วยเขาก็ดี ต้องปาจิตตีย์ ต้องต่อยกล่องนั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

๕. ทำเตียงหรือตั่ง พึงทำให้เท้ามีเพียง ๘ นิ้วพระสุคต เว้นไว้แต่แม่แคร่ถ้าให้เกินกำหนดนี้ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

๖. ทำเตียงหรือตั่งหุ้มนุ่น ต้องรื้อเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

๗. ทำผ้าปูนั่งพึงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๒ คืบ พระสุคตกว้างคืบครึ่ง ชายคืบหนึ่ง ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

๘. ทำผ้านุ่งปิดแผล พึงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๔ คืบพระสุคตกว้าง ๒ คืบ ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อนจึงแสดงอาบัติตก

๙. ทำผ้าอาบน้ำฝน พึงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๖ คืบพระสุคตกว้าง ๒ คืบครึ่ง ถ้าทำให้เกิดกำหนดนี้ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อนจึงแสดงอาบัติตก

๑๐. ทำจีวรให้เท่าจีวรพระสุคตก็ดี เกินกว่านั้นก็ดี ประมาณจีวรพระสุคตยาว ๙ คืบพระสุคต กว้าง ๖ คืบ ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก

ปาฏิเทสนียะ ๔ ภิกษุต้องปาฏิเทสะนียะ เมื่อ

๑. รับของเคี้ยวของฉันแต่มือนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติด้วยมือของตนมาบริโภค

๒. ฉันอยู่ในที่นิมนต์ ถ้ามีนางภิกษุณีมาสั่งทายกให้เอาสิ่งนี้มาถวายเธอพึงไล่นางภิกษุณีนั้นให้ถอยไปเสีย ถ้าไม่ไล่ ต้องปาฏิเทสนียะ

๓. ไม่เป็นไข้ เขาไม่ได้นิมนต์ รับของเคี้ยวของฉันในตระกูลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสขะมาบริโภค

๔. อยู่ในเสนาสนะป่าเป็นที่เปลี่ยว ไม่เป็นไข้รับของเคี้ยวของฉัน ที่ทายก

ไม่ได้แจ้งความให้ทราบก่อนด้วยมือตน มาบริโภคฯ

เสขิยวัตร

วัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษาเรียกว่า เสขิยวัตร เสขิยวัตรนั้นจัดเป็น ๔ หมวด หมวดที่ ๑ เรียกว่าสารูป หมวดที่ ๒ เรียกว่าโภชนปฏิสังยุต หมวดที่ ๓ เรียกว่าธัมมเทสนาปฏิสังยุต หมวดที่ ๔ เรียกว่าปกิณณกะ

สารูปที่ ๑ มี ๒๖

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า

๑. เราจักนุ่งให้เรียบร้อย
๒. เราจักห่มไว้เรียบร้อย
๓. เราจักปิดกายด้วยดีไปในบ้าน
๔. เราจักปิดกายด้วยดีนั่งในบ้าน
๕. เราจักระวังมือเท้าด้วยดีไปในบ้าน
๖. เราจักระวังมือเท้าด้วยดีนั่งในบ้าน
๗. เราจักมีตาทอดลงไปในบ้าน
๘. เราจักมีตาทอดลงนั่งในบ้าน
๙. เราจักไม่เลิกผ้าไปในบ้าน
๑๐. เราจักไม่เลิกผ้านั่งในบ้าน
๑๑. เราจักไม่หัวเราะไปในบ้าน
๑๒. เราจักไม่หัวเราะนั่งในบ้าน
๑๓. เราจักไม่พูดเสียงดังไปในบ้าน
๑๔. เราจักไม่พูดเสียงดังนั่งในบ้าน
๑๕. เราจักไม่โคลงกายไปในบ้าน
๑๖. เราจักไม่โคลงกายนั่งในบ้าน
๑๗. เราจักไม่ไกวแขนไปในบ้าน
๑๘. เราจักไม่ไกวแขนนั่งในบ้าน
๑๙. เราจักไม่สั่นศีรษะไปในบ้าน
๒๐. เราจักไม่สั่นศีรษะนั่งในบ้าน
๒๑. เราจักไม่เอามือค้ำกายไปในบ้าน
๒๒. เราจักไม่เอามือค้ำกายนั่งในบ้าน
๒๓. เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะไปในบ้าน

๒๔. เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะนั่งในบ้าน
๒๕. เราจักไม่เดินกระโหย่งเท้าไปในบ้าน
๒๖. เราจักไม่นั่งรัดเข่าในบ้านฯ

โภชนปฏิสังยุตที่ ๒ มี ๓๐

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า
๑. เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ
๒. เมื่อรับบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร
๓. เราจักรับแกงพอสมควรแก่ข้าวสุก
๔. เราจักรับบิณฑบาต แต่พอเสมอขอบบาตร
๕. เราจักฉันบิณฑบาตโดยเคารพ
๖. เมื่อฉันบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร
๗. เราจักไม่ขุดข้าวสุกให้แหว่ง
๘. เราจักฉันแกงพอสมควรแก่ข้าวสุก
๙. เราจักไม่ขยุ้มข้าวสุกแต่ยอดลงไป
๑๐. เราจักไม่กลบแกงหรือกับข้าวด้วยข้าวสุก เพราะอยากจะได้มาก
๑๑. เราไม่เจ็บไข้ จักไม่ขอแกงหรือข้าวสุกเพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน
๑๒. เราจักไม่ดูบาตรของผู้อื่น ด้วยคิดยกโทษ
๑๓. เราจักไม่ทำคำข้าวให้ใหญ่นัก
๑๔. เราจักทำคำข้าวให้กลมกล่อม
๑๕. เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปาก เราจักไม่อ้าปากไว้ท่า
๑๖. เมื่อฉันอยู่ เราจักไม่เอานิ้วสอดเข้าปาก
๑๗. เมื่อข้าวอยู่ในปาก เราจักไม่พูด
๑๘. เราจักไม่โยนคำข้าวเข้าปาก
๑๙. เราจักไม่ฉันกัดคำข้าว
๒๐. เราจักไม่ฉันกระทำกระพุ้งแก้มให้ตุ่ย
๒๑. เราจักไม่ฉันพลาง สะบัดมือพลาง
๒๒. เราจักไม่โปรยเม็ดข้าวให้ตกลงในบาตรหรือที่นั้นๆ
๒๓. เราจักไม่ฉันแลบลิ้น
๒๔. เราจักไม่ฉันดังจับๆ

๒๕. เราจักไม่ฉันดังซูดๆ
๒๖. เราจักไม่ฉันเลียมือ
๒๗. เราจักไม่ฉันขอดบาตร
๒๘. เราจักไม่ฉันเลียริมฝีปาก
๒๙. เราจักไม่เอามือเปื้อนจับภาชนะน้ำ
๓๐. เราจักไม่เอาน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวเทในบ้าน

ธัมมเทสนาปฏิสังยุตที่ ๓ มี ๑๖

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ที่
๑. มีร่มในมือ
๒. มีไม้พลองในมือ
๓. มีศัสตราในมือ
๔. มีอาวุธในมือ
๕. สวมเขียงเท้า
๖. สวมรองเท้า
๗. ไปในยาน
๘. อยู่บนที่นอน
๙. นั่งรัดเข่า
๑๐. พันศีรษะ
๑๑. คลุมศีรษะ

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า
๑๒. เรานั่งอยู่บนแผ่นดิน จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้นั่งบนอาสนะ
๑๓. เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้นั่งบนอาสนะสูง
๑๔. เรายืนอยู่ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ผู้นั่งอยู่
๑๕. เราเดินไปข้างหลัง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้เดินไปข้างหน้า
๑๖. เราเดินไปนอกทาง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ผู้ไปในทางฯ

ปณิฌณกะที่ ๔ มี ๓

ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า

๑. เราไม่เป็นไข้ จักไม่ยืนถ่ายอุจจาระถ่ายปัสสาวะ

๒. เราไม่เป็นไข้ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ บ้วนเขฬะ ลงในของเขียว

๓. เราไม่เป็นไข้ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ บ้วนเขฬะ ลงในน้ำ

อธิกรณ์ มี ๔

๑. ความเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย เรียกว่าวิทวาทาธิกรณ์

๒. ความโจทย์กันด้วยอาบัตินั้นๆ เรียกอนุวาทาธิกรณ์

๓. อาบัติทั้งปวง เรียก อาปัตตาธิกรณ์

๔. กิจที่สงฆ์พึงจะทำเรียกกิจจาธิกรณ์ฯ

อธิกรณสมถะ มี ๗

ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น เรียก อธิกรณสมถะ มี ๗ อย่างคือ

๑. ความระงับอธิการณ์ทั้ง ๔ นั้น ในที่พร้อมหน้าสงฆ์ ในที่พร้อมหน้าบุคคลในที่พร้อมหน้าวัตถุ ในที่พร้อมหน้าธรรม เรียกสัมมุขาวินัย

๒. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมิตแก่พระอรหันต์ว่า เป็นผู้มีสติเต็มที่เพื่อจะไม่ให้ใครโจทย์ด้วยอาบัติ เรียกสติวินัย

๓. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่ภิกษุผู้หายเป็นบ้าแล้ว เพื่อจะไม่ให้ใครโจทย์ด้วยอาบัติที่เธอทำในเวลาเป็นบ้า เรียกอมูฬหวินัย

๔. ความปรับอาบัติตามปฏิญญาของจำเลยผู้รับเป็นสัตย์ เรียก ปฏิญญาตกรณะ

๕. ความตัดสิน เอาตามคำของคนมากเป็นประมาณ เรียก เยภุยยสิกา

๖. ความลงโทษแก่ผู้ผิด เรียกตัสสปาปิยสิกา

๗. ความให้ประนีประนอมกัน ทั้งสองฝ่ายไม่ต้องชำระความเดิม เรียกติณวัตถารกวินัย

สิกขาบทนอกนี้ที่ยกขึ้นเป็นอาบัติถุลลัจจัยบ้าง ทุกกฏบ้าง ทุพภาสิตบ้าง เป็นสิกขาบทไม่ได้มาในพระปาฏิโมกข์

อานิสงส์ของการบรรพชา-อุปสมบท

บรรพชา หมายความว่า บวชเป็นเณร

อุปสมบท หมายความว่า บวชเป็นพระ

ท่านที่บรรพชาในพระพุทธศาสนาเป็นสามเณร อันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า ท่านที่บรรพชาเอง คือเณร ถ้าประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามระบอบพระธรรมวินัย สำหรับท่านผู้เป็นเณรย่อมได้อานิสงส์ คือ ถ้าตายจากความเป็นคน ถ้าจิตของตนมีกุศลธรรมดา ไม่สามารถจะทรงจิตเป็นฌาน ท่านผู้นั้นจะเสวยความสุขบนสวรรค์ได้ 30 กัป

แต่ถ้าหากว่าจิตของตนเกือบเป็นฌาน ได้ฌานสมาบัติ ถ้าตายจากความเป็นคน ก็จะเกิดเป็นพรหม มีอายุถึง 30 กัป เช่นกัน

สำหรับบิดามารดาของบุคคลผู้บวชเป็นสามเณร ย่อมได้อานิสงส์คนละ 15 กัป หมายความว่าบิดามีอานิสงส์ 15 กัป มารดามีอานิสงส์เสวยความสุขบนสวรรค์หรือพรหมโลก 15 กัป เช่นกัน

ท่านที่อุปสมบทเป็นพระด้วยตนเอง และต้องปฏิบัติชอบประกอบไปด้วยคุณธรรม คือมีพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ จะมีอานิสงส์อยู่เป็นเทวดาหรือพรหม 60 กัป

สำหรับบิดามารดา คนละ 30 กัป

สำหรับผู้ที่ไม่ใช่บิดามารดาของกุลบุตรที่อุปสมบทบรรพชาเป็นผู้ช่วยในการบวช ด้วยการร่วมจตุปัจจัยมากบ้างน้อยบ้าง ให้สิ่งของบ้างช่วยขวนขวายในกิจการงานในการที่จะอุปสมบทบ้าง

หรือเอาแรงงานเข้าไปช่วย อย่างนี้องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดากล่าวว่า ท่านผู้นั้นจะมีอานิสงส์เสวยความสุขอยู่บนสวรรค์หรือในพรหมโลกคนละ 8 กัป แต่ถ้าหากเป็นคนฉลาด อย่างเช่นเขาบวชพระกัน 42 องค์ เราก็บำเพ็ญกุศลช่วยในการบวชพระ ไม่เจาะจงเฉพาะท่านผู้ใดผู้หนึ่ง เรียกว่าช่วยทั้ง 42 องค์ ก็ต้องเอา 42 ตั้ง เอา 8 คูณ

แต่สำหรับท่านผู้เป็นเจ้าภาพ ในฐานะคนบวชไม่ได้เป็นบุตรของเรา แต่ว่าเป็นผู้จัดการขวนขวายในการอุปสมบทบรรพชา ท่านผู้จัดการบวชจะได้อานิสงส์ 12 กัป จะมีผลลดหลั่นซึ่งกันและกัน

คำว่า กัปหนึ่ง มีปริมาณนับเป็นปีไม่ได้องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาทรงเปรียบเทียบไว้อย่างนี้ว่า

สมมุติว่ามีภูเขาลูกหนึ่ง เป็นหินล้วนไม่มีดินเจือปน ถึงเวลา 100 ปี เทวดาเอาผ้ามีเนื้ออ่อนเหมือนสำลีมาปัดยอดเขานั้นครั้งหนึ่ง ทำอย่างนี้ 100 ปี ปัด 1 ครั้ง 100 ปี ปัด 1 ครั้ง จนกระทั่งหินนั้นหมดไป หาหินไม่ได้ เหลือแต่ดินล้วน ๆ นั้นจึงจะมีอายุได้ครบ 1 กัป

และอีกประการหนึ่ง ท่านพรรณนาไว้ในวิสุทธิมรรคว่า มีอุปมาเหมือนกับว่า มีถังใหญ่ลูกหนึ่งมีความสูง 1 โยชน์ กว้าง 1 โยชน์ ยาว 1 โยชน์เหมือนกัน มีคนเอาเมล็ดพันธุ์ผักกาดมาใส่ในถังนั้นจนเต็มถึงเวลา 100 ปี ก็เอาเมล็ดพันธุ์ผักกาดนั้นออก 1 เมล็ด ทำอย่างนี้จนกว่าเมล็ดพันธุ์ผักกาดนั้นจะหมดไป เป็นการเปรียบเทียบกันได้กับระยะเวลา 1 กัป

อานิสงส์ของ
การถวายสังฆทาน

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

การถวายสังฆทานให้ถูกวิธี ให้ไปนิมนต์พระโดยไม่เจาะจงรูปใดรูปหนึ่ง เช่น เวลาไปนิมนต์พระให้เจ้าอาวาส หรือพระรูปใดรูปหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่การนิมนต์พระให้ท่าน จัดพระให้ 5 หรือ 9 รูป สวดมนต์ฉันท์เพล และทำเป็นถวายสังฆทาน การจัดของถวายพระอาหารคาวหวาน มีผ้าสบง หรือจีวร รูปละ 1 ผืน และมีพระพุทธรูป 5 นิ้ว 1 องค์ ถวายเป็นของสงฆ์ การถวายให้พระท่านนั้นถวายเป็นถวายสังฆทาน

อานิสงส์การถวายสังฆทานให้ถูกวิธี ตามที่กล่าวมาแล้วเกิดเป็นมนุษย์ครั้งหนึ่ง ถวายสังฆทานให้ถูกวิธี เพียง 1 ครั้ง เกิดอีกกี่ชาติกี่ชาติ จะไม่มีความยากจนเลย เว้นเสียแต่มีกรรมมาแทรกทำให้เกิดขัดข้องแต่ไม่นานก็สลายตัวไปเอง

การทำบุญทุกอย่างต้องมีการเลี้ยงพระสวดมนต์ ฉันท์เช้าหรือฉันท์เพล จะเป็นการทอดกฐิน บวชเณร บวชพระ เป็นบุญกุศลมหาศาล แต่ว่าการทำบุญจะให้ได้บุญบริสุทธิ์จริง ๆ นั้น เวลาทำบุญต้องมีการไปซื้อของมาทำอาหารเลี้ยงพระ เวลาไปซื้อเป็ด ไก่ หมู ปลา ไปซื้อที่เขาวางขายตามท้องตลาด ซื้อของที่ตายแล้วเท่านั้น เช่น วันพรุ่งนี้จะทำบุญไปสั่งไก่ 5 ตัว ปลา 10 ตัว อย่างนี้เป็นการให้เขาฆ่าเป็ด ฆ่าไก่ สำหรับเอามาทำบุญ ทำบุญอย่างนี้ไม่ได้บุญ กรรมนั้นบังหมด หรือปลาเป็น ๆ บอกแม่ค้าว่า เอาปลา 5 ตัว แม่ค้าก็ฆ่าปลาสับให้ทันทีอย่างนี้ไม่ได้บุญ กรรมมันบังหมด

คำสอนสมเด็จองค์ปฐม

พระพุทธเจ้าองค์แรกสมัยท่านเป็นมนุษย์อายุ 8 หมื่นปี

◆◆

"ดูก่อนท่านทั้งหลาย ท่านที่มาประชุมทั้งหมด จะเป็นเทวดาก็ดี นางฟ้าก็ดี พรหมก็ดี **ขอทุกท่านจงอย่าลืม** ความตายนั้นหมายถึงว่าการจุติ ลืมความเป็นทิพย์เสีย อย่าเพลิดเพลินเกินไป อย่ามีความสุขเกินไปและมันจะทุกข์ทีหลัง จงดูภาพมนุษย์ว่ามนุษย์เมืองไหนบ้างที่น่าเกิดดินแดนไหนที่มีความสุขไม่มีการงานเราจะมองไม่เห็นความสุขของมนุษย์ เมืองมนุษย์มีแต่ความทุกข์ต้องประกอบกิจการงานทุกอย่างต้องกระทบกระทั่งกับอารมณ์มีความปรารถนาไม่ค่อยจะสมหวังทุกอย่างต้องใช้แรงงาน

แต่ว่ามาเป็นเทวดามาเป็นนางฟ้าทุกอย่างหมดสิ้น นั่นหมายถึงว่าไม่ต้องทำอะไรทั้งหมด ร่างกายอิ่มเป็นปกติ ร่างกายเยือกเย็นอบอุ่นไม่ต้องห่มผ้า และมีความปรารถนาสมหวังก็หมายความว่าถ้าจะไปทางไหนก็สามารถลอยไปถึงที่นั่นได้ทันทีทันใด ความป่วยไม่มี ความแก่ไม่มี ร่างกายไม่มีการเปลี่ยนแปลง **ความเป็นทิพย์อย่างนี้ท่านทั้งหลายจงอย่ามัวเมา จงอย่ามีความเข้าใจผิดว่าเราจะอยู่ที่นี่ตลอดกาลตลอดสมัย**

ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะอายุเทวดาก็ดี นางฟ้าก็ดี พรหมก็ดีมีอายุจำกัดตามบุญวาสนาบารมี **ถ้าหมดบุญวาสนาบารมีก็ต้องจุติคือตาย** แต่ว่าท่านทั้งหลายจงอย่าลืมว่า เทวดาก็ดีนางฟ้าก็ดี พรหมทั้งหมดที่นั่งอยู่ที่นี่ทั้งหมด แม้แต่จะเป็นพระอริยเจ้า ที่ท่านเป็นอริยเจ้าก็มาก จงอย่าลืมว่าทุกท่านยังมีบาปติดตัวอยู่ และการสะสมบาปมาเป็นชาติ ๆ ยังมีมากมาย"

(พอพระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้ บรรดาท่านทั้งหลายอาตมาก็ใช้กำลังใจดูร่างกายเทวดานางฟ้ากับพรหมเห็นเงาบาปอยู่ในหน้ามาก เป็นอันว่าทุกองค์ต่างองค์ต่างมีบาป แต่ก็มาเป็นเทวดาเป็นนางฟ้าเป็นพรหมได้แล้วก็ดูตัวเองเวลานั้นร่างกายของตัวเองก็เป็นทิพย์บาปมันก็ท่วมทันเหมือนกัน ต่อไปองค์สมเด็จพระภควันต์ทรงตรัสว่า

ภิกขเว...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย (เวลานั้นมีพระมาด้วยหลายองค์) และท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ที่นี่ทั้งหมด จงอย่าลืมว่าทุกท่านมีบาปติดตัวมามากมาย **อาศัยบุญเล็กน้อยก่อนจะตายจิตใจนึกถึงบุญก่อน** จึงได้มาเกิดบนสวรรค์บ้าง มาเกิดบนพรหมบ้าง ถ้าหากว่าท่านจุติเมื่อไร โน่น...นรก! (ท่านชี้มือลงเห็นนรกไฟสว่างจ้าแดงฉานไปหมด) ท่านทั้งหลายจะต้องพุ่งหลาวลงนรก

เพราะใช้กฎของกรรมคือบาป ชำระหนี้บาปกว่าจะมาเกิดเป็นคนก็นานหนักหนา และมาเป็นคนแล้วก็ไม่แน่ว่าจะได้กลับมาเป็นเทวดานางฟ้าหรือพรหมใหม่

ทั้งนี้เพราะอะไร ก็เพราะว่าเป็นคนอาจจะทำบาปใหม่อาจลงนรกไปใหม่ก็ได้ ฉะนั้นเมื่อท่านทั้งหลายมาถึงที่นี่ มาอยู่บนสวรรค์ก็ดี พรหมโลกก็ดี เป็นครึ่งหนึ่งของนิพพานระหว่างมนุษย์กับนิพพาน เป็นอันว่าทั้งหลายได้ครึ่งทาง การมาได้ครึ่งทางของท่านทั้งหลายจงดูนั่น... นิพพาน !

(ท่านก็ยกมือชี้ขึ้นให้ดูพระนิพพาน เวลานั้นเทวดานางฟ้ากับพรหมทั้งหมด อาตมาก็เหมือนกัน เห็นพระนิพพานสว่างไสวจ้ามีวิมานสีเดียวกันคือ สีแก้วแพรวพราวเป็นระยับเป็นแก้วสีขาวพระอรหันต์ทั้งหลายที่อยู่ที่นั่นมีความสุขขนาดไหน มีความเข้าใจหมด รู้หมด เห็นหมด แล้วองค์สมเด็จพระบรมสุคตก็ทรงกลับมาพูดกับเทวดากับนางฟ้าใหม่ว่า)

"ท่านทั้งหลายจงหวังตั้งใจคิดว่า ถ้าการจุติมีคราวนี้ ถ้าบุญวาสนาบารมีของเรานี้สิ้นสุดลงเราจะไม่ไปเกิดเป็นมนุษย์เราจะไม่ไปเกิดเป็นเทวดา เราจะไม่เกิดเป็นนางฟ้า เราจะไม่เกิดเป็นพรหม เราต้องการไปพระนิพพานจุดเดียว และการไปนิพพานนี้ท่านทั้งหลายต้องยึดอารมณ์พระนิพพานเป็นสำคัญสำหรับพรหมก็ดี เทวดานางฟ้าเก่า ๆ ก็ดี อาตมาไม่หนักใจ ทั้งนี้เพราะมีความเข้าใจแล้ว (ก็แสดงว่า พรหม เทวดา นางฟ้าเก่า ๆ เป็นพระอริยเจ้ามาก)"

ที่มีความเป็นห่วงก็เป็นห่วงเทวดานางฟ้าใหม่ ๆ ที่มาเกิดใหม่ ๆ จะหลงความเป็นทิพย์นั่นหมายความว่าจะมีความเพลิดเพลินในความเป็นทิพย์ ยังมีความรู้สึกว่าเราจะเกิดอยู่ที่นี่ตลอดไป จะไม่มีการจุติจะไม่มีการเคลื่อน อันนี้เป็นความคิดที่ผิด **จงคิดตามนี้เพื่อพระนิพพานนั่นคือ จงมีความรู้สึกว่าเราจะต้องจุติวันนี้ไว้เสมอ และอาการของชีวิตที่เป็นของที่ไม่แน่นอน เราจะตายเมื่อไรก็ได้ ความตายเป็นของเที่ยง ความเป็นอยู่เป็นของไม่เที่ยง**

เมื่อคิดอย่างนี้แล้วทุกท่านจงอย่าประมาท จงใช้ปัญญาพิจารณาความดีของพระพุทธเจ้า พระธรรมพระอริยสงฆ์ ว่าท่านทั้งหลายควรจะเคารพไหม ถ้าจิตใจของท่านมีศรัทธาความเคารพในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม ในพระอริยสงฆ์ ก็เป็นอาการขั้นที่สองที่ท่านจะไปนิพพานได้

หลังจากนั้นขอท่านทั้งหลาย จงทรงศีลให้บริสุทธิ์ จะเป็นศีล ๕ ก็ตาม ศีล ๘ ก็ตาม กรรมบถ ๑๐ ก็ตาม ศีล ๒๒๗ ก็ตาม "(พอท่านพูดถึงศีล ๒๒๗ ก็คิดในใจว่าเทวดาจะไปบวชที่ไหน องค์สมเด็จจอมไตรก็หันหน้ามาตรัสว่า)

"ฤาษี...เทวดาเขาไม่ต้องบวช อย่างเทวดาชั้นยามาก็ดี ชั้นดุสิตก็ดี อย่างนี้เขามีศีลครบถ้วนบริสุทธิ์ทั้ง ๒๒๗ เหมือนกับความเป็นพระ พรหมก็ตามเช่นเดียวกัน ทุกท่านอยู่ด้วยธรรมปีติทุกท่านอยู่ด้วยความสุข เขาไม่อาบัติ สิ่งที่จะเป็นอาบัติไม่มี สิ่งที่จะเป็นบาปไม่มี" (แล้วท่านก็กลับหันหน้ามาไปหาเทวดานางฟ้ากับพรหมว่า)

ขอทุกท่านจงอย่าลืมคิดว่าเราจะเป็นผู้มีศีลให้ตั้งเฉพาะศีล ๕ ก็ดี ศีล ๘ ก็ดี ศีล ๑๐ ก็ดี กรรมบถ ๑๐ ก็ได้ ศีล ๒๒๗ ก็ได้ ตั้งใจว่าเราจะไม่ละเมิดศีล หลังจากนั้นจึงมีจิตใช้ปัญญา คิดว่าการเกิดเป็นเทวดาก็ดีเป็นนางฟ้าก็ดี เป็นพรหมก็ดีมีสภาพไม่เที่ยงจะต้องมีการจุติเป็นวาระสุดท้าย ในเมื่อการจุติจะเกิดขึ้นอารมณ์จะเป็นทุกข์ จงคิดไว้เสมอว่าเราจะต้องจุติ ในเมื่อเราจะต้องจุติเราจะไม่ยอมลงอบายภูมิเราจะไม่เกิดเป็นมนุษย์

ท่านทั้งหลาย จงดูภาพของมนุษย์ (แล้วพระองค์ก็ชี้มาที่เมืองมนุษย์) มนุษย์เต็มไปด้วยความวุ่นวาย มนุษย์เต็มไปด้วยความโสโครก มนุษย์เต็มไปด้วยความทุกข์มนุษย์เต็มไปด้วยการงานต่าง ๆ มนุษย์มีความหิวมีความกระหาย มีความอยากมีความต้องการไม่สิ้นสุด สิ่งทั้งหลายที่ก่อสร้างขึ้นมาแล้วจะเป็นทรัพย์ยังไงก็ตามในเมื่อเราตายจากความเป็นมนุษย์เราก็หมดสิทธิ อย่างบางท่านเป็นพระมหากษัตริย์อยู่ในพระราชฐานดี ๆ สร้างไว้เป็นที่หวงแหน คนภายนอกเข้าไม่ได้เข้าได้แต่คนภายใน

แต่ว่าท่านทั้งหลายเมื่อตายแล้วกลับไปเกิดเป็นคน หากว่าท่านไม่ได้เกิดในตระกูลกษัตริย์ตามเดิม ท่านเป็นประชาชนภายนอก ท่านจะไม่มีสิทธิเข้าเขตนั้นเลย ทั้ง ๆ ที่เป็นของที่ท่านสร้างเอาไว้ ท่านทำเอาไว้ทุกอย่าง แล้วท่านจะไม่มีสิทธิ์ นี่ความไม่แน่นอนของความเป็นมนุษย์ มันเป็นทุกข์อย่างนี้ ถ้าเกิดเป็นคนก็ต้องหยุด ต้องเดินไปเดินมาทำกิจการงานทั้งวัน เพื่อผลประโยชน์หน่อยเดียวคือเงิน ถ้าไม่มีเงินก็ไม่สามารถจะมีชีวิตทรงตัวอยู่ได้ เพราะมีความจำเป็นต้องหาเงิน (ในเมื่อท่านตรัสอย่างนี้แล้วก็บอกว่า)

จงอย่าคิดเป็นมนุษย์ต่อไป ตัดความเป็นมนุษย์เสีย เลิกความหมายความเป็นมนุษย์เห็นว่าโลกมนุษย์เป็นทุกข์ มนุษย์มีสภาพไม่เที่ยง ไม่มีการทรงตัว มีความเกิดขึ้น และมีความเปลี่ยนแปลง มีความแก่ มีความป่วย ในการพลัดพรากจากของรักของชอบ มีความตายในที่สุด และจงอย่าอยากเป็นเทวดาอยากเป็นนางฟ้าเป็นพรหมต่อไป เพราะเทวดานางฟ้ากับพรหมก็มีสภาพไม่เที่ยงเหมือนกัน

เมื่อมีความเกิดในเบื้องต้น ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปธรรมดาก็มีความจุติไปในที่สุด ทุกคนหวังนิพพานเป็นที่ตั้งใจไว้เสมอว่าเราจะเป็นผู้มีศีล เราจะนับถือพระไตรสรณคมน์ คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยสงฆ์ แล้วก็เราจะต้องจุติในวันหน้า ตถาคตมีความรู้สึกว่าท่านทั้งหลาย ที่เป็นเทวดานางฟ้าพรหมเก่า ๆ มีความเข้าใจดีแล้ว (คำว่าเข้าใจ บรรดาท่านพุทธบริษัท หมายถึงว่าเขาปฏิบัติได้นี่ คืออารมณ์พระโสดาบันกับอารมณ์พระอรหันต์)

สำหรับเทวดานางฟ้า และพรหมใหม่ ๆ จงตั้งใจไว้เสมอว่าจงลืมความเป็นทิพย์เสีย อย่าเพลิดเพลินเกินไป อย่ามีความสุขเกินไป และมันจะทุกข์ทีหลัง ตั้งใจคิดว่าความสุขที่ได้มานี่เราได้มาจากบุญเล็กน้อยเท่านั้น และบาปใหญ่ที่ขังอยู่ที่ตัวของเรายังมีอยู่ ถ้าเราเผลอไม่สร้างความดีในเมื่อจุติความเป็นเทวดาหรือพรหมในภพนี้แล้ว ทุกคนจะต้องลงอบายภูมิ

จงดูภาพนรกว่า มีขุมไหนบ้างที่น่าอยู่น่ารัก มันไม่น่าอยู่ไม่น่าเกิด ดินแดนไหนที่มีความสุขไม่มีการงาน เราจะมองไม่เห็นความสุขของมนุษย์ และก็ดูเทวดานางฟ้ากับพรหมมนุษย์ที่เดินเกลื่อนกล่นทุกคนอยู่ในเมืองมนุษย์ เคยเป็นเทวดา เคยเป็นนางฟ้า เคยเป็นพรหมมาแล้ว แต่ท่านทั้งหลาย จงตั้งใจไว้เฉพาะนิพพาน จงดูภาพพระนิพพานให้ชัดเจนแจ่มใสว่าดินแดนพระนิพพานไม่มีที่สิ้นสุด... (เมื่อพระองค์ตรัสเพียงเท่านี้ พระองค์ก็จบ)

สรุปคำสอนสมเด็จองค์ปฐม

(หลวงพ่อได้สรุปใจความสั้น ๆ ตามที่ท่านเทศน์ไว้ดังนี้)

"ท่านทั้งหลาย การหลบหลีกไม่ต้องตกอบายภูมิ มีนรกเป็นต้นเป็นของไม่ยาก

๑. ขอทุกท่านจงอย่าลืมความตาย จงคิดว่า ความตายอาจจะมีกับเราเดี๋ยวนี้ไว้เสมอ ๆ
๒. เคารพพระพุทธเจ้า พระธรรม พระอริยะสงฆ์ ด้วยศรัทธาแท้ (ด้วยความจริงใจ)
๓. มีศีลบริสุทธิ์เป็นปกติ และ
๔. เป็นกรณีพิเศษปฏิเสธการเกิด เป็นมนุษย์ เทวดา นางฟ้า และพรหม ในชาติต่อไปทุกท่านเห็นพระนิพพานแล้ว ตั้งใจไปพระนิพพานโดยเฉพาะ เท่านี้ทุกท่านจะหนีอบายภูมิพ้น และไปพระนิพพานได้ในที่สุด"

หมายเหตุ : เทศน์ที่ "เทวสภา" วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๓๕ เวลา ๐๘.๐๐ น. พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชพรหมยาน เมตตาเล่าให้ลูกหลานฟัง เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๕ เวลา ๒๑.๐๐ น.

พิธีสวดมนต์และแผ่เมตตา อานิสงส์มหาศาลแด่ตัวท่านเองและครอบครัวของท่าน ชีวิตท่านและครอบครัวของท่านจะเจริญรุ่งเรือง สวดมนต์ก่อนนอนแล้วแผ่เมตตาจนหลับไปเลย

คำนมัสการ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต
สัมมา สัมพุทธัสสะ
(สวด ๓ จบ)

สรณคมน์

พุทธัง สะระนัง คัจฉามิ
ธัมมัง สะระนัง คัจฉามิ
สังฆัง สะระนัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ พุทธัง สะระนัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ ธัมมัง สะระนัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ สังฆัง สะระนัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทธัง สะระนัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง สะระนัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ สังฆัง สะระนัง คัจฉามิ

ห้อง 1 พระพุทธคุณ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ

ห้อง 2 พระธรรมคุณ

*สะวากขาโต ภะคะวา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกา ลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพวิญญูหีติ**

ห้อง 3 พระสังฆคุณ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ
อัฏฐะปุริสะปุคคะลา
เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย
อัญชะลี* กะระณีโย
อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

สวดจบ ๓ ห้องแล้ว ให้สวดห้อง ๑ มากกว่า อายุ ๑ จบ เช่น อายุ ๓๐ ให้สวด ๓๑ จบ แล้วแผ่เมตตาจนกว่าจะหลับไปเลย

วิธีการแผ่เมตตา

- คำภาวนาแบบย่อ คือ จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด
- คำภาวนาแบบเต็ม คือ ขอให้เรา ขอให้สรรพสัตว์ทั้งหลายขอให้ศัตรูทั้งหลาย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด จงเป็นผู้ไม่มีเวร ไม่มีศัตรูไม่มีความวิตกกังวล ไม่มีความเศร้าโศกพยาบาท ไม่มีความทุกข์กายทุกข์ใจ จงมีความสุขรักษาตนอยู่เถิด ยิ้มไว้ไม่ทุกข์ สนุกดีเดินทางก็ภาวนา ภาวนาให้ขึ้นใจทั้งวัน ขับรถก็ภาวนา นอนภาวนาจนกว่าจะหลับไปเลย

น้ำร้อน ยาพิษ ศรัตราวุธ
ทำอันตรายไม่ได้เลย

การแผ่เมตตาจะขึ้นรถลงเรือเดินทางก็แผ่ไปตลอด ภาวนาในใจให้ติดเป็นนิสัยท่านทำตามที่บอกมานี้ก็ 3 เดือน หรือ 1 ปี ชีวิตของท่านจะเจริญรุ่งเรืองเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ให้พิสูจน์ดูได้อย่าเพิ่งเชื่อแล้วท่านจะร้องอ๋อดีจริง ๆ ดังที่หมอโพธิ์อินทรีโอสถแนะนำ

จะทำความดีอะไรก็ทำไป แต่อย่าลืมสร้างทานบารมี เพราะทานบารมีจะส่งผลไม่ให้เกิดความขัดสนในภพเบื้องหน้า ทานบารมีเป็นฐานของบารมีทั้งหลาย หากไม่มีทานบารมีรองรับแล้ว บารมีอื่นๆก็บำเพ็ญได้ยาก

โอวาทพระมงคลเทพมุนี
(สด จนฺทสาโร)
หลวงปู่สด วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ยาแก้สะอึก

1.	ใบมะตูม	1 กำมือ
2.	หัวหอม	3 หัว
3.	พริกไทย	3 เม็ด

เอาตัวยา 3 อย่างนี้ ต้มกินน้ำหายทุกราย

ยาแก้เบาหวาน

ท่านให้เอามะเขือพวง 1 กำมือ ทุบพอแตก ต้มกินน้ำ ถ้าน้ำตาลลดแล้วให้กินเป็นครั้งคราว

เจ้าแม่กวนอิม

หมอโพธิ์ อินทรีโอสถ

เจ้าของห้างขายยาตราหมอโพธิ์ อินทรีโอสถ สร้างหนังสือถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ปรารถนามรรคผลนิพพาน ถ้าบุญยังไม่ถึงพระนิพพานขอไปสู่สุคติ คำว่าไม่มีขออย่าได้มีแด่ข้าพเจ้าจนตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพานเทอญ